

A close-up photograph of a flowering branch, likely from a tree or shrub. The branch is covered in numerous small, white, tubular flowers with prominent stamens. The leaves are green and have a serrated edge. The background is a soft, out-of-focus blue sky.

PRŮVODCE DŘEVINAMI
ARBORETA

Domova pod hradem Žampach
a nejkrásnější květy stromů

**Průvodce dřevinami Arboreta
Domova pod hradem Žampach
a nejkrásnější květy stromů**

Mgr. Jiřina Matějčková
Ing. Zdeněk Blahník
PaedDr. Luděk Grätz

*„Stromy jsou básně, které země píše do nebe.“
(Ch. Fibrin)*

Domov pod hradem Žampach, arboretum
Žampach č.p. 1, 564 01 Žamberk
IČ: 00854271, DIČ: CZ00854271
Bank. spojení: 102125664/0600

email: uspza@uspza.cz
[Facebook.com/arboretumzampach](https://www.facebook.com/arboretumzampach)
www.uspza.cz

GPS: 50°2'16.598"N, 16°25'52.702"E
440m. n. m.

Autor: Mgr. Jiřina Matějčíková
Editor a odborná korektura: Ing. Zdeněk Blahník
Editor: PaedDr. Luděk Grätz
Foto: PaedDr. Luděk Grätz, Petr Poláček, Mgr. Jiřina Matějčíková
Ilustrace: Karolína Černohousová
Vydalo: Arboretum Domova pod hradem Žampach 2019
Tisk: GOLEM GROUP s.r.o., www.golemgroupp.cz
Grafika: Studio grafiky a kreativní tvorby, www.cestaprorodinu.cz

ISBN 978-80-903883-3-8

Věnováno pro radost dospělým, velkým i malým badatelům, všem našim obyvatelům, co tu kdy žili s námi i bez nás. S úctou k řediteli Luděkovi Grätzovi, zakladateli novodobého Arboreta Domova pod hradem Žampach a všem jeho souputníkům, kteří ho v jeho dosavadní tvorbě podporovali.

Jiřina Matějčková

Slovo ředitele Domova pod hradem Žampach

Stromy se jako živé organismy prolínají s našimi životy. Jsou součástí našeho dětství, dospělosti, stáří i odcházení. Také ony mají svá vývojová životní období. Svoji dlouhověkostí přesahují naše životy, v mnohých z nás navozují pocit klidu a harmonie. Proto se stromy často sdílíme naše štěstí i trápení.

Byl bych rád, kdyby Arboretum Žampach, bylo nadále místem setkávání a obohacování života zdravotně postižených obyvatel Domova pod hradem Žampach a také nás ostatních, kteří zde žijeme nebo sem přicházíme na kratší či delší čas a rádi se sem vracíme.

Věřím, že i tento Průvodce bude příspěvkem na naší společné cestě k tomuto cíli. Děkuji vám všem za spolupráci.

Luděk Grätz

„To setrvá: strom na pahorku, zelený, s drsnými chvějícími se listy, nad setkáními, nad slovy řečenými v jeho stínu, nad loučeními a sliby. Vždy slavnostně vztyčený, až příliš nás nedbající, či snad příliš vědoucí, než aby byl rušen tím, co jsme činili.

To setrvá, když láska pohasla, jak jarní ohníček.

Od obzoru vítr svým dechem přináší trpkou vůni vzpomínek a my se tam zas obracíme. Však nemůžeme se vrátit.

To setrvá: strom na pahorku...“

Margherita Quisdacciová, STROM

Obsah

Úvodem

O dřevinách

Živoucí fosilie mezi dřevinami

Čarověníky

Bambusy - ani ne tak dřeviny, jako spíše trávy

Památné stromy arboreta

Varieta, kultivar a kříženec (hybrid)

Areál, endemit a relikv

Domácí dřeviny

Další dřeviny Evropy

Dřeviny Balkánu

Dřeviny Severní Ameriky

Dřeviny Jižní Ameriky

Dřeviny Asie

Dřeviny Japonska a Číny

Dřeviny Austrálie

Dřeviny Středomoří (Mediterránu)

Dřeviny Severní Afriky

Závěrem

Seznam pěstovaných dřevin

Přílohy

Úvodem

Arboretum Žampach se nachází ve Východních Čechách, geomorfologicky v Orlické oblasti, Podorlické pahorkatině, pod zříceninou hradu Žampach, ve stejnojmenné obci Žampach. Arboretum je součástí příspěvkové organizace Pardubického kraje, Domova pod hradem Žampach, která poskytuje pobytové, ambulantní a terénní sociální služby osobám se zdravotním postižením - mentálním, smyslovým, tělesným i kombinovaným. Arboretum se rozkládá na ploše okolo 4 hektarů. Jeho zámecké parky ve vnitřním areálu, dolní a horní

park, jsou registrovány jako přírodní prostředí kulturní památky. Specifickým a dlouhodobým cílem Arboreta Žampach je udržovat místní památkové hodnoty a vytvářet podmínky k navazování kontaktů klientů Domova (uživatelů sociálních služeb) s širší veřejností tak, aby probíhala pozitivní interakce s využitím přírodního prostředí k relaxacím, odpočinku a sociálním terapiím pod odborným vedením.

Od zámeckých parků k arboretu

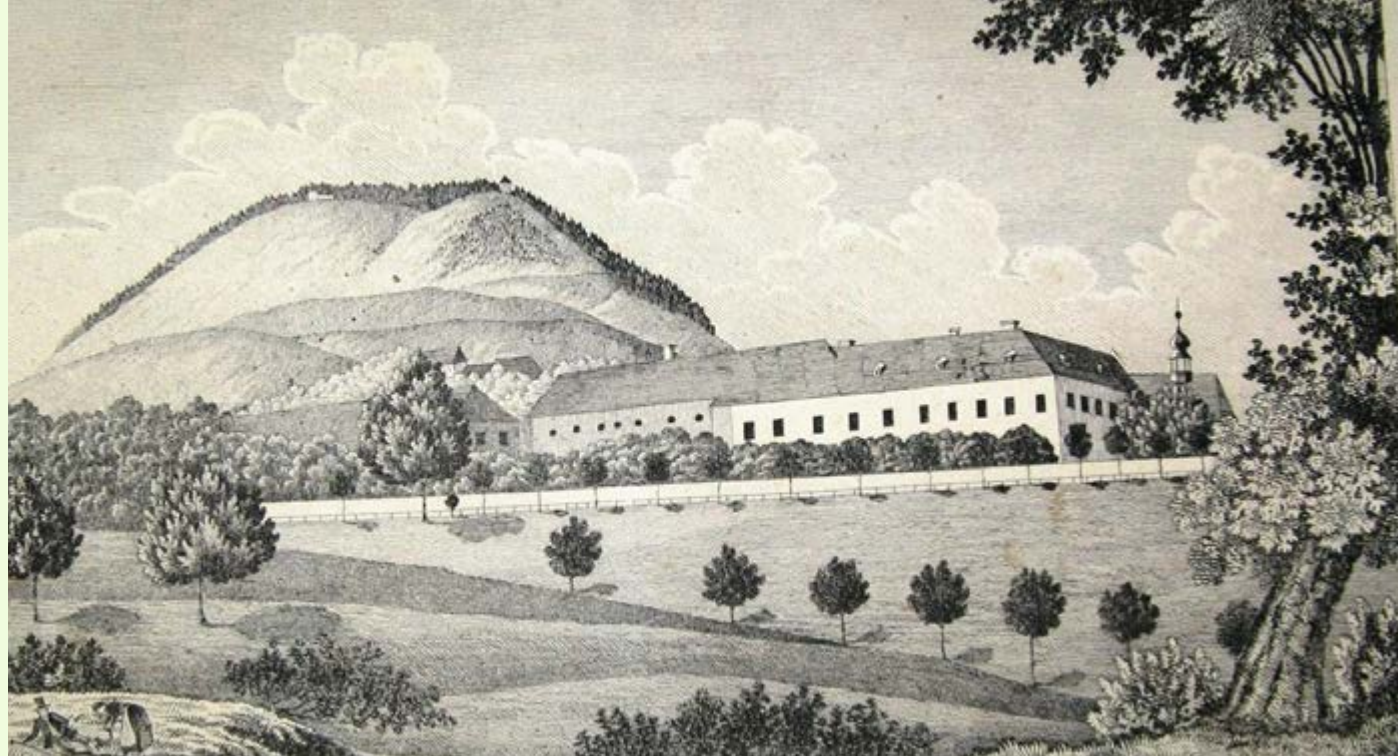
V období 1884 – 1933 byly parky upraveny v anglickém stylu tehdejšími majiteli zámku, manželi Annou a Františkem Lützowovými. Ti se zde zasloužili také o úpravu hradního areálu. Byla postavena dnes již zaniklá dřevěná rozhledna, lávka spojující předhradí s hradem a provedena konzervace zbytků zdiva. V roce 1945 došlo k prohlášení o konfiskaci statku i zámku a od roku 1950 byl v národní správě. Zámek byl předán do správy České katolické charity a bylo zde pečováno sestrami řádu sv. Františka, dále pak sv. Vincenta, o množství sociálně potřebných klientů do roku 1985. Poté převzali péči o osoby se zdravotním postižením zaměstnanci ústavu sociálních služeb. Do konce osmdesátých let 20. století nebyla věnována zámku a parkům potřebná péče, upadly v zapomnění a chátraly. Od roku 1990 započal „nový parkový věk“ s rozsáhlou výsadbou sbírkových dřevin, revitalizací původních dřevin a nemalým rekonstrukcím památkových objektů. Ve vnitřním areálu se průběžně doplňují herní prvky, hřiště, edukační tabule a zoo koutky pro poskytování zooterapie ve smyslu navození příjemného kulturně sociálního prostředí pro veřejnost i klienty Domova.

Původní výsadba dřevin, domácích a introdukovaných, se od konce 80. let 20. století postupně rozšiřuje o množství sbírkových, především introdukovaných dřevin a později také o byliny. První sbírkové dřeviny „nového věku Arboreta Žampach,“ jejichž výsadbu zajišťoval ředitel organizace Luděk Grätz, byly vysazeny před 30 lety. Neustále jsou získávány různé vzácné druhy i okrasné kultivary z domova i zahraničí. Současná sbírka zahrnuje okolo 120 rodů a 700 druhů dřevin, z toho na 400 kultivarů a hybridů a do 10 variet. Nejpočetněji

zastoupenými co do druhů, jsou rody dub, buk, šácholan, javor, lípa, jedle, smrk a borovice. V roce 2007 se Arboretum Žampach stalo členem Unie Botanických zahrad České republiky, s čímž souvisí i plnění kritérií v oblasti ochrany a péče o sbírkové dřeviny, ale také edukace, zpracování i předávání informací o sbírkovém fondu a pořádání akcí pro veřejnost. Od roku 2018 má arboretum mezinárodní akreditaci II. stupně u společnosti ArbNet, Morton, USA. V souvislosti s tím bylo Arboretum Žampach registrováno v databázi Garden Search, kterou spravuje Botanic Gardens Conservation International. V roce 2019 splnilo kritéria pro zařazení do mezinárodní sítě výměny rostlin (The International Plant Exchange Network – IPEN), která vznikla v roce 2002 jako organizace botanických zahrad zaměřená na plnění cílů Úmluvy o biologické rozmanitosti. Kód našeho arboreta je AZAM.

*Pohled na zámecké parky
Výřez z pohlednice (okolo r. 1844).
značení: Aufgenommen v. F. A. Heber,
P. Röhrich grav., C. W. Medau & Co, Prag*

*Pohled na zámek, parky a blízké okolí
z hradní zříceniny kolem r. 1840.
Výřez z reprodukce obrazu.*

Od pracovních činností k sociálně aktivizačním činnostem v našem arboretu

Od druhé poloviny 60. let se o parky staraly řádové sestry řádu sv. Františka, později sv. Vincenta, společně s klienty se zdravotním postižením, o které zároveň pečovaly. Jednalo se o různé pracovní činnosti související s běžnou údržbou travních ploch parků a pěstování zahradních plodin v izolovaném prostředí zapomenutého zámku na malé vesnici, podle představ totalitního režimu. Jejich nástupci, jak klienti, tak i zaměstnanci v sociálních službách, se v průběhu 50 let dočkali mnoha velmi pozitivních společenských změn, především v období „po Sametové revoluci.“ Rekonstrukce zámecké budovy, kulturních památek

a revitalizace parků přispěly ke zkvalitnění života klientů, lepším pracovním podmínkám zaměstnanců, ale nejvíce k přirozenému a pozvolnému vstupu osob se zdravotním postižením do společnosti. Pracovní aktivity klientů zde nadále přetrvávají, patří k místní tradici a jsou k nim neustále vytvářeny nové podněty. Navíc dochází k jejich doplňování o množství sociálně aktivizačních prvků. V současné době se nacházíme v momentě, kdy se naši klienti socializují nejen v místním prostředí, ale stěhují se také do okolních měst, kde nabývají dalších zkušeností s podporou našich zaměstnanců i široké veřejnosti.

Rok v Arboretu Žampach pro malé badatele

O dřevinách

Tento průvodce je zaměřen pouze na dřeviny, tedy rostliny, jejichž stonky a kořeny jsou z podstatné části tvořeny zdřevnatělými pletivy. U nahosemenných a dvouděložných dřevin dřevní hmota kmene, větví a kořenů průběžně nebo přerušovaně narůstá dělivým pletivem - kambiem. Jedná se proto vždy o rostliny vytrvalé. U jednoděložných dřevin není kmen stejnorodě dřevnatý, protože dřevo v uzavřených cévních svazcích je na příčném řezu kmenem ostrůvkovitě roztroušené. Podle růstové formy se dřeviny dělí na stromy, keře a polokeře. Dřeviny bývají součástí různých společenstev rostlin a živých

organizmů, které společně tvoří například ekosystém lesů i parků arboret. V nich rostliny vytvářejí, většinou podle výšky, jednotlivá patra. Součástí lesů i našeho arboreta je patro stromové, keřové, bylinné a mechové. Arboretum, jako sbírka dřevin, je právě tímto uspořádáním velmi rozmanitá a dále doplněna o podrostové bylinné záhony, v nichž je v současné době evidováno více než 200 druhů bylin. Různé biotopy příznivě rozvíjejí biodiverzitu prostředí a podporují tak výskyt mnoha různých živočichů. Naše sbírka obsahuje také zajímavé čarovníky.

Jarní náhledy do horního parku arboreta.

Náhledy do dolního parku arboreta, podzim, zima, léto.

Náhledy do vnitřního areálu arboreta, jaro, léto, zima.

Dřeviny jsou známy téměř ve všech skupinách krytosemenných rostlin vývojově zasahující do pravěku, z nichž u nás můžete vidět wollemii, blahočet, jinan, metasekvoje i šácholany, až po nejodvozenější ze skupiny jednoděložných rostlin, které jsou u nás zastoupené bambusy. Dřeviny osidlují téměř celou planetu. Rostou od tropů až do subarktických oblastí. Jsou to největší a zároveň nejdéle žijící živé organizmy na Zemi. K nejvyšším stromům světa patří severoamerická sekvoje vždyzelená (*Sequoia sempervirens*) - nejvyšší jedinec měří 115,55 m. To je přibližně 3 x více, než má nejvyšší strom Arboreta Žampach - douglaska tisolistá (*Pseudotsuga menziesii*), která byla

změřena v roce 2018 na 36 m. Ve světovém měřítku dosahuje výšky až 99,4 m. K nejobjemnějším stromům na světě patří sekvojovce obrovské (*Sequoiadendron giganteum*), např. Generál Sherman, který se nachází v Národním parku Sequoia v Kalifornii (USA), je vysoký 83,8 m a obvod jeho kmene měří 31,3 m. Tento gigant, obsahující dnes podle odhadu přes 1500 m³ dřeva, vyklíčil před několika tisíci lety ze semene mírně většího než špendlíková hlavička a dnes váží kolem 2145 tun. Sekvoje i sekvojovce jsou také sbírkovými dřevinami našeho arboreta, prozatím přiměřených rozměrů, vzhledem k věku a místním podmínkám.

Sequoiadendron giganteum,
sekvojovec obrovský ve vnitřním areálu,
stáří 30 let v roce 2019
(semeno, šištice, kmen, habitus).

Díky své fyziologii jsou dřeviny obvykle dlouhověké vytrvalé rostliny. I druhy, které jsou považovány za krátkověké, jako třeba bříza, se mohou dožít 70 let (např. bříza bradavičnatá v dolním parku našeho arboreta). Některé druhy dřevin jsou ovšem extrémně dlouhověké. Za nejstarší žijící organismus na zemi byl dlouho považován druh borovice dlouhověké (*Pinus longaeva*). Nové poznatky ukázaly, že některé druhy jsou mnohem starší, než se zdálo. Např. nejstaršímu baobabu (*Adansonia digitata*), objevenému na severu Jižní Afriky bylo určeno stáří 6 tisíc let. Zajímavý byl objev publikovaný v roce 2008. Ve Švédsku, v kraji Dalarna, byli objeveni jedinci smrku ztepilého, kteří jsou podle genetických analýz a datování karbonovou metodou staří 9,0 a 9,5 tisíce let. Jde o dva různé

klony, udržující se v lokalitě vegetativně, ale přesto jsou oba geneticky identické s rostlinami, které tam rostly před 9 tis. lety. V jižní Asii, v Anuradhapuře na ostrově Srí Lanka roste unikátní strom druhu fíkovník posvátný (*Ficus religiosa*). Je to člověkem nejdéle pěstovaný strom. Údajně byl vysazen roku 288 před Kristem. K roku 2019, by měl mít strom úctyhodných 2307 let. Dnes pečuje o strom pojmenovaný „Jaya Sri Maha Bodhi“ botanická zahrada Peradeniya, o jeho bezpečnost se stará armáda Srí Lanky. Strom je považován za ochránce svrchovanosti a územní celistvosti Srí Lanky. **Nejstarším stromem, „historickou duší našeho arboreta,“ je dub letní (*Quercus robur*) v dolním parku pod silnicí. Jeho stáří je odhadováno okolo 300 let.**

Nejstarší stromy v našem arboretu jsou (duby letní) v dolním parku.

Quercus robur

Živoucí fosilie mezi dřevinami

Dřeviny označované jako „živoucí fosilie“ jsou známé ze zkamenělin, téměř vymřelé s řadou prehistorických rysů, přežívajících do současnosti. V užším slova smyslu se jedná o dřeviny, jejichž skupina byla považována nějakou dobu za zcela vyhynulou, byla znovu objevena s výskytem na omezeném prostoru. Nalézané fosilie rostlin pocházejí již z prekambria. S kvalitními otisky a zkamenělinami se setkáváme až v prvohorách, kdy se suchozemské rostliny rozšířily po celé Zemi. Objevují se otisky přesliček, kapradin, zkamenělá dřeva

a vzácné nálezy šištic. Během křídy vznikly traviny, krytosemenné a kvetoucí rostliny, které dosáhly velkého rozmachu v třetihorách. Z tohoto období pocházejí otisky listů stromů a travin, které se na Zemi vyskytují i v současnosti. Z „živoucích fosilií“ v našem arboretu pěstujeme např. wollemii vznešenou, metesekvoje čínské, blahočet čilský a jinan dvoulaločný. Květy šácholanu, prastarého rodu *Magnolia*, který se vyvíjel již v pravěku, nám mohou připomínat „první květinu“ (*Archaeanthus*).

Metasequoia glyptostroboides, *Ginkgo biloba*, *Wollemia nobilis*

Wollemie vznešená

Wollemie vznešená (*Wollemia nobilis*) je pozoruhodný jehličnan z dob dinosaurů a v našem arboretu jde o nejvzácnější a nejcennější dřevinu. V roce 1994 objevil David Nobel mezi pískovcovými skalami pouhých 150 km od australského Sydney, jemu dosud neznámou dřevinu. Byla přesněji určena až s pomocí zkamenělin, které datují její původ do období před 200 miliony let. Je to jediný žijící druh rodu wollemie. Rodové pojmenování dostala podle místa, kde byla objevena, v kaňonu národního parku Wollemi, v pohoří Blue Mountains. V listopadu 2005 bylo zjištěno, že v přírodě rostoucí exempláře byly infikovány plísní *Phytophthora cinnamomi*. Předpokládá se, že tato plíseň byla na lokalitu zavlečena lidmi. Druh je přísně chráněn australskými zákony, vstoupit na lokality lze jen na speciální povolení. Od dubna 2006 byl zahájen prodej wollemií do botanických zahrad, později i do běžné prodejní sítě. Údajně přežívá mrazy do -12 °C. Pro střeoevropské klimatické podmínky je nutné její zazimování. V našem arboretu pěstujeme wollemii od roku 2009. Její letní stanoviště je na skalce a zimní v malém botanickém skleníku. Je zajímavá nejenom uspořádáním větví a jehlic, ale i výjimečnou bublinkovitou borkou čokoládové barvy i výrony narůžovělé pryskyřice před pučením.

Metasekvoje čínská

Metasekvoje čínská (*Metasequoia glyptostroboides*) je jedním z méně známých jehličnanů. V roce 1940–41 objevil a popsal japonský prof. S. Miki fosilní nálezy stromu, který měl šištice podobné sekvojím a jehlice tisovcům, ale větve se vstřícným uspořádáním větviček. Tento rod nazval metasequoia. Z Číny byla dovezena až po roce 1941, do té doby byla považována za zkamenělinu (fosílii), podobně jako trilobiti. Mělo se za to, že vyhynula asi před 70 milióny lety. Metasekvoje čínská je jediným recentním (v současnosti existujícím) druhem rodu, který rostl v období druhohor a třetihor. Dovezené exempláře byly v roce 1948 botanicky zkoumány v Anglii a semena se jako rarita dobře komerčně žužitkovala a rozvezla do universit a arboret pro celosvětový výzkum. Tento poměrně vysoký strom je snadný na pěstování - velmi rychle roste, má krásný štíhlý kuželovitý tvar. Dorůstá do výšky 25-30 m. Za prvních 15 let doroste do výšky 10-15 m. Vzhledem tomu, jak rychle roste, se Metasekvoje v USA pěstuje jako surovina pro výrobu papíru. U nás je sbírkově zastoupena v dolním parku arboreta i ve vnitřním areálu a právě jí dozrávají první šištice.

Jinan dvoulaločný

Podobnou živou fosilií, je jinan, který byl v přírodě před 200 milióny let rozšířen po celé severní polokouli. (Nejstarší prehistorické stopy po rostlině podobné jinanu vedou až do geologického období rozhraní karbonu a permu v prvohorách, do období asi před 300 až 270 miliony let). Z amerického kontinentu vymizel před 7 miliony, z Evropy před 3 miliony let. V dnešní době je v přírodě téměř vyhynulý. Vědecky se druh nazývá jinan dvoulaločný (*Ginkgo biloba*) a v současné době přežívá více méně jen v kultivaci. Přírodní populace v jihovýchodní Číně jsou prostorově velmi omezené, dokonce ani tyto dvě populace nemusí být přírodního původu. Olistění jinanů má cévní svazky uspořádané podobně jako jehličnany, jiné vlastnosti jsou však bližší listům opadavých krytosemenných rostlin, řadí se do třídy jehličnanů. Je také součástí tradičního čínského léčení a využíván i v moderní době jako podpůrný prostředek pro zlepšování paměti a koncentrace. Tyto léčebné účinky nebyly vědeckým výzkumem americké společnosti NCCIH (Národní centrum pro komplementární a alternativní medicínu) prokázány.

Ginkgo biloba

Blahočety

Blahočet je rostlina pocházející ze „středověku Země“. Předchůdce dnešního blahočetu rostl již v geologickém období jury a křídy, kdy byl rozšířen po severní i jižní polokouli. Roste bez větších změn již po dobu okolo 150 milionu let, také proto se mu oprávněně říká živoucí fosílie. Se vznikem krytosemenných rostlin a změnou klimatu ustoupil blahočet převážně do tropického pásma. Až na výjimky se vyskytuje jen na jižní polokouli. Blahočet chilský, též araukárie chilská (*Araucaria araucana*), pěstujeme v našem arboretu od roku 1997 na letním a zimním stanovišti, protože mu naše klimatické zimní podmínky nevyhovují.

Je endemitem z chilsko-argentinského pomezí. Vyskytuje se v Chile a na západě Argentiny, kde roste na svazích And v nadmořské výšce obvykle od 1000 do 1600 m. Nejlépe mu vyhovují vlhké, mírně kyselé půdy vulkanického původu. Dalšími u nás pěstovanými blahočety se stálým stanovištěm, prozatím v botanickém skleníku, jsou *Araucaria columnaris* původem z Nové Kaledonie. U nás zůstanou kontejnerovou rostlinou, ale ve své domovině se dorůstají výšky 60 m a mají sloupcovitý, ostře kuželovitý habitus.

Araucaria columnaris

Araucaria araucana

Šácholany (*Magnolia*)

V našem arboretu pěstované druhy šácholanu sice nepatří mezi „živoucí fosilie“, ale patří k prastarému rodu *Magnolia*, který vznikl dříve, než se objevily včely, proto jsou jejich květy vyvinuté k opylování brouky. Pestíky květů šácholanů jsou tedy tuhé, aby je brouci nepoškodili. Fosilizované exempláře *Magnolia acuminata* byly nalezeny ve vzorcích starých 20 milionů let. Rozšiřování šácholanů v průběhu historie bylo omezeno postupem ledovců v obdobích vývoje Země a morfologickými překážkami (pohořími, oceány), proto je nenajdeme souvisle na všech kontinentech. Velké množství rostlin podobných dnešním šácholanům našli a prozkoumali Dilcher a Krane v roce 1984. Rostlinu 100 milionů let starou se zachovanými listy, plody a květy našli fosilizovanou v Kansasu a pojmenovali ji *Archaeanthus* (první květina). Badatelé Dilcherem a Kranem byl nalezen druh pojmenovaný *Archaeanthus linnenbergeri*, stejně jako několik dalších blízce příbuzných druhů. Nálezy se nachází

ve sbírkách paleobotanické kolekce floridského muzea (Florida Museum of Natural History), která obsahuje asi 300 000 druhů a zabývá se obdobím od proterozoika po pleistocén. Příbuznost mezi současnými a vyhynulými druhy šácholanů prokázal výzkum DNA z fosilií listů *Magnolia latahensis* z období miocénu. Šácholany jsou dnes rozšířeny v mírném až tropickém pásu Asie a Ameriky. Vyskytují se od Číny a Himálajů po Japonsko a tropickou jihovýchodní Asii, v Americe ve východních oblastech USA, v Mexiku a v tropické Střední a Jižní Americe. Velké množství druhů roste ve východní a jihovýchodní Asii. V tropické Americe rostou ve středních polohách And v biotopu mlžného lesa. Mnoho druhů se vyskytuje v Kolumbii a mnohé z nich jsou místní endemity. Pouze několik druhů se vyskytuje v nížinných deštných lesích. Několik šácholanů pěstovaných v našem arboretu předkládáme na fotografiích a uvádíme v dalších kapitolách.

Magnolia × *denudata* 'Yellow River' s opylovačem a detailem květu. *Magnolia acuminata*, větevka s listy.

Magnolia stellata

Magnolia tripetala

Magnolia grandiflora 'Maryland'

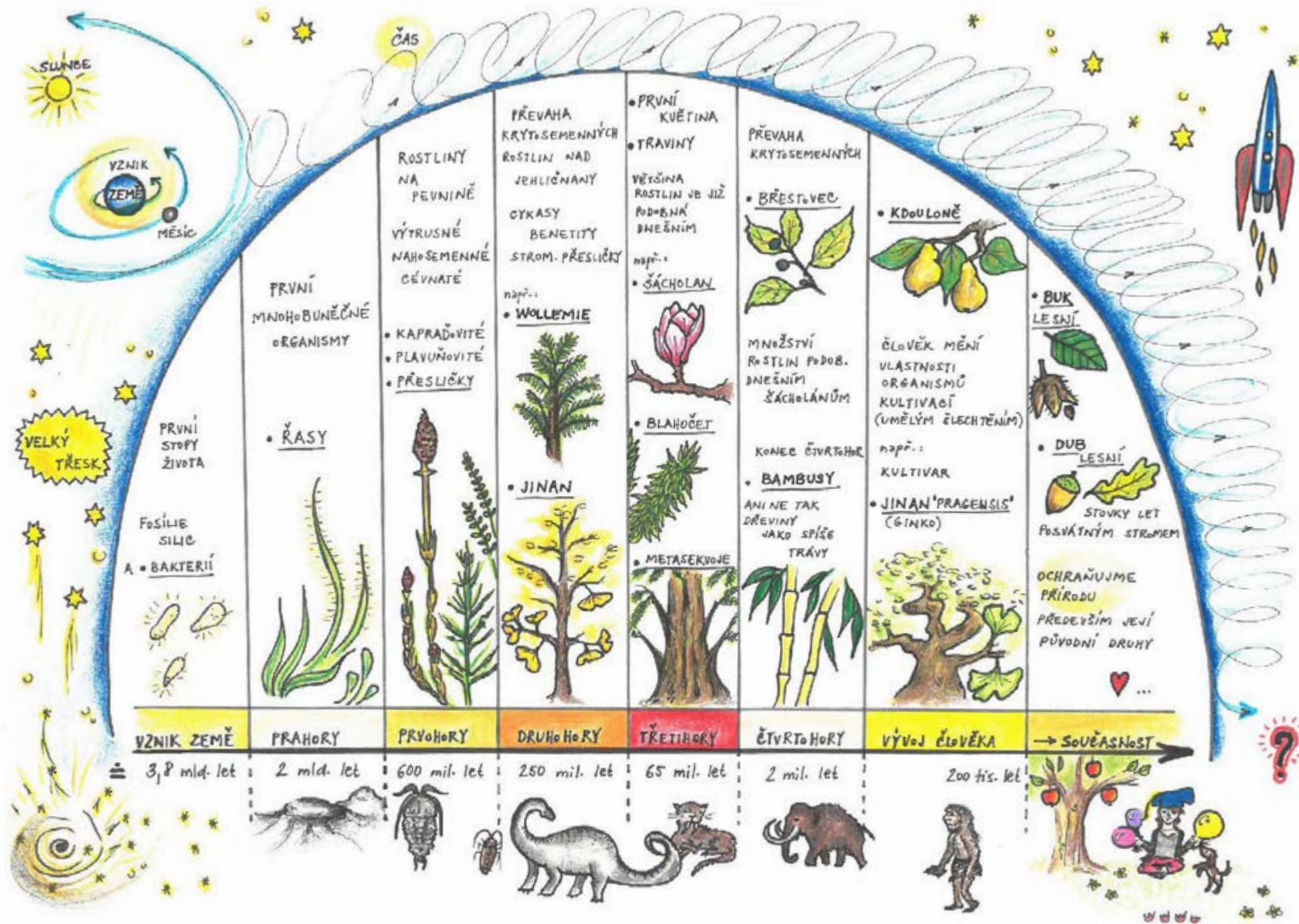
Magnolia wilsonii

Magnolia × *soulangeana*

Magnolia obovata

Pro malé badatele „Cesta z pravěku do současnosti“

Čarověníky

Čarověníky, lidově nazývané podle svého vzhledu, čarovné metly, hromová košťata, věníky, jsou velmi zajímavým přírodním úkazem rostoucím na větvích stromů a keřů, ale i dalších rostlin. Z hlediska vzniku se čarověníky dělí na skupinu, kdy původcem těchto zakrslých útvarů jsou houby, viry, fytoplazmy, vyšší rostliny, anebo živočichové. Ve všech těchto případech se jedná o růstové anomálie, způsobené životní činností jiných organismů, parazitujících na rostlině a projevem toho je čarověnkové bujení. Jedná se tedy o onemocnění organismu, které neznamená jeho genetickou změnu. Druhá skupina zahrnuje čarověníky,

vznikající v důsledku somatické pupenové mutace, či gametické mutace. U této skupiny tedy dochází ke genetické změně vlivem mutací, které postihují nepohlavní i pohlavní buňky. V našem arboretu pěstujeme sbírku roubovaných čarověnků na skalce vedle zámecké budovy a v horním parku arboreta, která sestává z několika druhů čarověnků jedlí, smrků, borovic a modřínů. V horní části horního parku arboreta se vyskytuje čarověnk ve vrcholu douglasky, jedná se o místní raritu, která je díky svému umístění patrná z dálky.

Sbírka čarověnků na skalce.

*Pseudotsuga menziesii,
douglaska tisolistá s čarověnkem na vrcholu, horní park arboreta.*

Abies koreana 'Kristallkugel' 5030

Picea pungens 'Mist' 3526

Abies koreana 'Eskimo' 3052

Bambusy - ani ne tak dřeviny, jako spíše trávy

Bambusy mají původní výskyt na všech kontinentech mimo Antarktidu a Evropu. Je odhadováno, že bambusy vytvářejí lesní ekosystémy na celkové ploše 18 milionů ha v Asii, Africe a Americe a dosahují výšek i přes 30 m. Největší početnost druhů je v jižní a východní Asii (především jižní Čína) a ve střední a Jižní Americe (především pobřežní regiony atlantického pobřeží). Dřevnaté bambusy zasahují do chladných oblastí obou polokoulí: 46 ° SŠ (Sachalin) – druh *Sasa kurilensis* – a 47 ° JŠ (Andy v Chile a Argentině) – druh *Chusquea culeou*. Zároveň vystupují do vysokých nadmořských výšek – 4 200 m n. m. v severním Yunnanu v Číně a 4 500 m n. m. v Andách. Naopak bylinné druhy se vyskytují pouze v tropech a do výšky maximálně 1700 m n. m.

Z botanického hlediska jsou bambusy zařazeny do čeledi lipnicovitých (*Poaceae*), kde tvoří vlastní podčeď bambusových (*Bambusoideae*). Taxonomie bambusů na rodové a druhové úrovni není jednotná, a tak počet druhů podle různých zdrojů kolísá. Rozsáhlá monografie *The Bamboos of the World* (OHRNBERGER, 1999) zahrnuje 1575 druhů. Jedná se vlastně o trávy, ale pro většinu bambusů je typické dřevnatění stonků – stébel, proto jsou např. v Indii bambusy označovány „dřevem chudých“. Bambusy mají významnou roli v denním životě milionů lidí hlavně v Asii. Medvěd panda se jím živí zhruba od čtvrtohor. Naše malé „bambusárium“ v dolním parku je mini ukázkou několika druhů bambusů.

Náhledy do „bambusária“ v dolním parku arboreta.

Památné stromy arboreta

Památné stromy mají v ČR speciální ochranu prostřednictvím zákona o ochraně přírody a krajiny. Jsou vyhlášovány orgánem ochrany přírody a krajiny na základě podané žádosti. Jedná se o mimořádně významné stromy, jejich skupiny nebo stromořadí. Za památné stromy je možno prohlásit dřeviny vynikající svým vzrůstem, věkem, významné krajinné dominanty, zvláště cenné introdukované dřeviny a v neposlední řadě dřeviny historicky cenné, které jsou památníky historie, připomínající historické události nebo jsou s nimi spojeny různé pověsti a báje. U těchto stromů je zákaz jejich poškozování, ničení a rušení v přirozeném vývoji. Je u nich stanoveno ochranné pásmo, pokud je potřeba jejich zabezpečení před škodlivými vlivy z okolí. Pokud není vyhlášeno, má každý strom základní ochranné pásmo ve tvaru kruhu o poloměru

desetinásobku průměru kmene měřeného ve výši 130 cm nad zemí. Tyto stromy jsou označeny tabulemi s malým státním znakem ČR i s odkazem na prováděcí právní předpis – vyhlášku č. 60/2008 Sb. Jejich evidence je vedena v Ústředním seznamu ochrany přírody. V roce 2019 podalo naše arboretum žádost o vyhlášení několika památných stromů, vzhledem k uchování jejich hodnoty biologické, tedy nejenom dendrologické, ale i ekologické hodnoty mikroekosystému pro řadu biotopů a dále pak hodnoty krajinnotvorné, estetické i historické. V současné době tedy probíhá řízení o vyhlášení těchto památných stromů - dub letní (*Quercus robur*), 2x lípa srdčitá (*Tilia cordata*), buk lesní (*Fagus sylvatica*), červenolistý buk lesní (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea') v Arboretu Žampach.

Varieta, kultivar a kříženec (hybrid)

Mezi varietou a kultivarem je rozdíl. **Varietou** rozumíme botanickou taxonomickou kategorií **planě** rostoucích rostlin a vždy představuje kategorii mnohem širší, **vyskytuje se v přírodě přirozeně**, není u ní nutný zásah člověka. Od jiných rostlin stejného druhu se odlišuje drobnějšími dědičnými morfologickými odchylkami charakteristickými pro celou populaci. Tím se liší od formy, jejíž znaky jsou přítomny jen u některých jedinců. **Kultivar vzniká výhradně lidským „umělým“ pěstěním** určitého druhu rostliny, za účelem požadované kultivace, např. vzhledu. Je jednotkou taxonomie kulturních rostlin nižší než druh. **Kříženci (hybridy) vznikají křížením druhů i rodů rostlin a vyskytují se volně v přírodě opylováním, ale i zásahem člověka.**

V našem arboretu se snažíme, aby každá dřevina měla svoji jmenovku, na které je uvedeno její rodové a druhové jméno vědecké, např. *Daphne ×burkwoodii*

'Somerset', a dále české, **lýkovec Burkwoodův**, kde ve vědeckém jméně symbol „×“ těsně před druhovým jménem, označuje mezidruhového křížence a 'Somerset' označuje kultivar. Variety jsou uvedeny zkratkou var., např. *Pinus tabulaeformis* var. *mukdensis*. Na jmenovkách stromů dále uvádíme zařazení do čeledí, rok „prvního letokruhu“ a areál (oblast přirozeného rozšíření, přirozený výskyt). U kultivarů se neuvádí areál, ale šlechtitel a země, kde byly vyšlechtěny. Vědecké pojmenování je určeno kodexem „Mezinárodní kód nomenklatury řas, hub a rostlin (International Code of Nomenclature for algae, fungi, and plants).“ Problematiku nomenklatury kultivarů šlechtěných rostlin upravuje samostatný kodex, Mezinárodní kód nomenklatury kulturních rostlin (International Code of Nomenclature for Cultivated Plants, ICNCP).

Ginkgo biloba 'Pragensis', *Populus* 'Androskoggin' (*Populus. trichocarpa* × *maximowiczii*) NE 42 – větve a květy

Robinia hispida 'Macrophylla'

Rosa xanthina 'Canary Bird'

Cornus Florida 'Cherokee Chief'

Catalpa ×erubescens 'Puruprea'

Acer saccharinum 'Wieri'

Rosa omeiensis 'Pteracantha'

Areál, endemit a relikv

Pokud uvádíme na jmenovkách stromů a v rejstříku výskyt rostliny resp. dřeviny, snažíme se o uvedení celého areálu jeho možného výskytu ve volné přírodě, v závislosti na konkrétním druhu (neuvádíme tedy možný výskyt vyšších taxonomických jednotek, jako je rod, nebo čeleď). Některé dřeviny mají ve volné přírodě výskyt na izolovaném prostředí užšího rozsahu. Jedná se o endemity daného omezeného prostoru, který může zahrnovat jak hranice světadílu, např. evropský endemit buk lesní (*Fagus sylvatica*), nebo pouze část území dané země např. jinan dvoulaločný (*Ginkgo biloba*). Ten přežil jen v nevelkém území střední Číny a je zde také reliktem, pozůstatkem z minulých dob. Endemit je organismus, vzniklý a rozšířený jen v určitém omezeném území a nikde jinde se nevyskytuje. V úvahu se bere pouze přirozený výskyt. Velikost areálu má rovněž určitou souvislost se stářím příslušného druhu, ale tato souvislost není přímá. Mnohé endemity mají malý areál proto, že vznikly poměrně nedávno a neměly příliš mnoho času se rozšířit; velmi často jim další šíření dnes nedovolí lidské aktivity. V případě jiných endemitů jde o organismy velmi staré, které kdysi zaujaly areál velký, ale posléze začaly být vytlačovány druhy konkurenčně silnějšími, případně byla nějakým způsobem narušena jejich životaschopnost a dnes proto rostou na území velmi malém. Takovým endemitům říkáme současně relikty, tj. pozůstatky. Ne každý relikv musí být současně endemitem. Výskyt některých relikvů může zahrnovat i rozsáhlejší území v mnoha areálech. Bříza trpasličí (*Betula nana*) se v české přírodě vyskytuje jen ojedinele a je považována za vzácný glaciální relikv. Tento druh pochází ze severní a východní Evropy. Vyskytuje se od Severozápadního teritoria v Kanadě a od Grónska v Severní Americe přes sever a střed Evropy a dále přes Ural, sever západní Sibiře až po Dálný východ na severovýchodě Asie. Na jihu je jeho výskyt ohraničen severním Německem, severním Polskem a horami střední Evropy, na několika místech roste i v Alpách. Na severu překračuje i polární kruh. Areály se ještě dělí podle velikosti, zda výskyt zasahuje několik, jeden nebo jenom část určitého kontinentu.

*Areál rozšíření buku lesního (*Fagus sylvatica*).*

Soubor: Fagus sylvatica distribution maps.svg, z projektu Wikimedia Commons.

Domácí dřeviny

Českou květenu lze považovat za křížovátku rozšíření druhů rostlin v Evropě. Různé druhy rostlin zde dosahují hranic svého rozšíření. Z oblasti Středozemního moře (Mediterránu) k nám dosahují severní areálové hranice některých teplomilných druhů rostlin, chladnomilné rostliny ze severu u nás mnohdy dosahují jižní hranice svých areálů (především v horách), kontinentální druhy hranice západní a oceánické druhy hranice východní. Převážná většina českých druhů rostlin má proto rozšíření širší než pouze území ČR a má vztahy k ostatním regionům Evropy. **Většina domácích druhů dřevin je tedy poměrně běžná na území ČR i jinde v Evropě.**

V našem arboretu můžeme vidět naše domácí druhy, které lze potkat i v okolní volné přírodě. Z listnáčů jsou to například lípa srdčitá (*Tilia cordata*), lípa velkolistá (*Tilia platyphyllos*), javor horský, klen (*Acer pseudoplatanus*), javor mléčný, mléč (*Acer platanoides*), javor polní, babyka, (*Acer campestre*) vrba

košíkářská (*Salix viminalis*), dub letní (*Quercus robur*), jeřáb domácí, oskeruše (*Sorbus domestica*), jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*), dub letní (*Quercus robur*), bříza bělokora (*Betula pendula*), habr obecný (*Carpinus betulus*). Dále pak typický představitel výhradně evropské flóry, buk lesní (*Fagus sylvatica*). V arboretu rostou téměř všechny druhy našich běžných jehličnanů, borovice lesní (*Pinus sylvestris*), borovice horská, kleč (*Pinus mugo*), smrk ztepilý (*Picea abies*), z méně častých např. tis červený (*Taxus baccata*) a jalovec obecný (*Juniperus communis*). Nejstarší tis červený v našem arboretu roste nad skalkou ve vnitřním areálu. Domácí keře jsou zde zastoupeny druhy jako například kalina obecná a kalina chlupatá, tušalaj (*Viburnum opulus*, *Viburnum lantana*), zimolez kozí (*Lonicera caprifolium*), mochna křovitá (*Potentilla fruticosa*), růže vinná (*Rosa rubiginosa*).

Acer campestre, *Tilia cordata*, *Sorbus domestica*

Carpinus betulus

Taxus baccata

Fagus sylvatica

Některé naše domácí druhy dřevin jsou vzácné. Jedná se většinou o druhy, jejichž centrum rozšíření leží v jiných částech Evropy a v ČR rostou na hranici svých ekologických a klimatických možností. Příčinou jejich ohrožení může být také konkurenční slabost vůči jiným druhům rostlin. Asi nejvzácnější domácí druh pěstovaný v našem arboretu je bříza zakrslá (*Betula nana*). V české přírodě se vyskytuje jen ojediněle a je považována za vzácný glaciální relikv. Je to druh, který je rozšířen v chladných oblastech Evropy a Asie a do střední Evropy se dostal v době ledové. Po ústupu ledovce a oteplování klimatu druh ze střední Evropy ustupoval a přežíval vzácně jen na tzv. reliktních stanovištích.

Z hlediska ohrožení je považována „Červeným seznamem cévnatých rostlin České republiky“ za druh kriticky ohrožený (C1r) a Vyhláškou MŽP ČR č. 395/1992 Sb., vztahující se k ochraně přírody a krajiny, je hodnocena jako druh silně ohrožený (§2). Podle IUCN je celosvětově považována za druh málo dotčený (LC). V České republice je původním a vzácně se vyskytuje pouze v Krušných horách, Jizerských horách a na Šumavě. Dalším vzácným a teplomilným druhem ČR rostoucí v našem arboretu je klokoč zpeřený (*Staphylea pinnata*). Zajímavý, původní v moravských úvalech, ale v nížinách Čech, pravděpodobně nepůvodní, je topol bílý, linda (*Populus alba*).

Populus alba, Staphylea pinnata, Betula nana

Další dřeviny Evropy

Dřevinou domácí v mnoha částech Evropy, rozšířenou až do oblastí jižně od Kaspického moře, v našem arboretu pěstovanou, je například jilm habrolistý (*Ulmus minor*), na jehož větvích se často objevují korkové lišty. Dalším druhem u nás pěstovaným, původním v jihovýchodní a východní Evropě až ke Kavkazu, je jilm obecný, vaz (*Ulmus laevis*). Zajímavou a oblíbenou okrasnou dřevinou je také bohatě kvetoucí štědřenec odvislý (*Laburnum anagyroides*). Z javorů pěstujeme například javor francouzský (*Acer*

monspessulanum), který je původní v oblasti od Středomoří až po jih střední Evropy a stále více pěstovaný jírovec pleťový (*Aesculus ×carnea*). Byl vyšlechtěn v 19. Století ve Francii z jírovce koňského a pávie červené, má výrazně sytě růžové květy a měl by být méně náchylný k napadení klíněnkou. Velmi zajímavý jako jediný evropský druh jasanu, který má květy s korunními lístky a je opylován hmyzem, je jasan manový, zimnář (*Fraxinus ornus*), pěstujeme ho v dolním parku. Má neobyčejně nápadné zářivě bílé květenství.

Laburnum anagyroides, Fraxinus ornus

Dřeviny Balkánu

Původem z malého prostoru v horách na Balkáně v jihovýchodní Evropě, z malé oblasti v severním Řecku, Albánii, Severní Makedonii, Srbska a Bulharska je u nás pěstovaný jírovec koňský (*Aesculus hippocastanum*), dříve také znám jako kaštan koňský. Jeho rodové pojmenování jírovec, pochází prý od „jarý“ v původním smyslu „hořký“ a druhové maďal je z maďarského magyal = durman, který má obdobné bodlinaté plody. Plody nejsou jedlé, proto latinský rodový název je tak trochu zavádějící. „Aesculus“ znamená v překladu „jedlý“. Od 90. let 20. století jsou jírovce (nikoliv kaštany) v Česku a v celé Evropě ohrožovány klíněnkou jírovcovou, jejíž larvy parazitují v listech kaštanů a způsobují jejich předčasný opad. Stromy tím velmi oslabují. Jírovcovým nejedlým plodům se říká kaštany, ale nemají nic společného s jedlými kaštany, které plodí strom kaštanovník jedlý (*Castanea sativa*), jehož původní areál se nachází

pravděpodobně v oblasti Malé Asie a vybíhá přes Černomoří až na západní Kavkaz. Evropské populace kaštanovníků mají svůj původ v oblasti východního Turecka. Nejedlé kaštany (plody jírovců) nám vnějším užitím pomáhají od bolestí kloubů, šlach a svalů. Jedlé kaštany (plody kaštanovníku) jsou chutné pečené a mají příznivý účinek na zažívání. Na Balkánském poloostrově, JV Evropě, Rumunsku a Maďarsku roste v našem arboretu pěstovaný dub balkánský neboli uherský (*Quercus frainetto*) s dekorativními listy i plody. Jedním z nejznámějších českých kultivarů mezi jehličnany, jehož původní exemplář byl nalezen roku 1926 Eugenem Šmidtem v Bosně poblíž Sarajeva, je borovice Heldreichova (*Pinus heldreichii* 'Smidt'), oblíbená do skalek a vřesovišť pro svůj trpasličí vzhled. Jírovce koňské a jejich odolnější křížence a kultivary pěstujeme v našich parcích a taktéž kaštanovníky i borovici Heldreichovu.

Aesculus hippocastanum, *Aesculus xcarnea* 'Briotii', *Quercus frainetto*

Castanea sativa

Castanea sativa

Pinus heldreichii 'Smidt'

Dřeviny Severní Ameriky

Dřeviny Severní Ameriky, především druhy pocházející z východní části kontinentu v našich podmínkách dobře rostou díky podobnosti klimatu. Daří se u nás jak oceánickým druhům z pobřeží, tak kontinentálním a horským druhům z vnitrozemí. V arboretu nám roste více než 150 severoamerických druhů dřevin, převážně z východní části USA. Jednou z často pěstovaných parkových dřevin v ČR zastoupenou také v našem arboretu je dřezovec trojtrnný (*Gleditsia triacanthos*). Tento strom zaujme především mnohočetně větvenými ostny a velmi dekorativními listy. Jeho příbuzný, vzácněji pěstovaný, je nahovětvec dvoudomý (*Gymnocladus dioica*), jehož 2x sudozpeřené listy mohou být až 1 m dlouhé. Pěstujeme jej ve vnitřním areálu. Oba dva druhy, příbuzné běžnému trnovníku akátu, jsou původní ve východní části USA. Ze stejné oblasti pochází i další velmi dekorativní druhy, např. katalpy

trubačovitě (*Catalpa bignonioides*) u nás pěstované v dolním i horním parku arboreta. Kvetou na přelomu července a srpna, na podzim dozrávají jejich dlouze a úzce válcovité tobolky, které jsou méně než 1 cm široké, dlouhé až 40 cm. Ze Severní Ameriky pochází také liliovník tulipánokvětý (*Liriodendron tulipifera*), můžete jej vidět v dolním parku arboreta a jeho kultivary ve vnitřním areálu a v horním parku. Vědecké rodové jméno *Liriodendron* pochází z řečtiny a vzniklo spojením slov leirion (lilie) a dendron (strom). Domněnky, že je jméno odvozen od řeckého slova lýra (lyra) podle tvaru listů připomínajícího tento hudební nástroj jsou chybné. Druhové jméno dřeviny - tulipifera je odvozeno z latinského slova tulipa označujícího tulipán, podle podobnosti květů tohoto stromu s květy tulipánu. Zajímavé jsou také plody těchto listnáčů, které tvoří šištice.

Gleditsia triacanthos 'Sunburst'

Kultivar Sunburst byl vyšlechtěn v USA v polovině 20. století, oproti původnímu druhu je beztrnný.

Sassafras albidum

Gymnocladus dioica

Liriodendron tulipifera 'Aureomarginatum'

Catalpa bignonioides

Halesia Carolina

Oxydendrum arboreum

Cornus nuttallii

Mezi vzácně pěstované severoamerické druhy na našem území a v našem arboretu řadíme především borovici Coulterovu (*Pinus coulteri*), jejíž plody jsou jedněmi z největších a nejtěžších borovicových šišek na světě (naše prozatím neplodí). K neméně vzácným dřevinám pěstovaným na skalce ve vnitřním areálu patří toreja kalifornská (*Torreya californica*), která je endemitem Kalifornie. Dále pak šácholan viržinský (*Magnolia virginiana*), šácholan velkokvětý (*Magnolia grandiflora*), šácholan velkolistý (*Magnolia macrophylla*) a případně i jejich kultivary, vzbuzující pozornost nejen v době květu, ale i rozmanitým olistěním. Vývojově starobyloou okrasnou dřevinou je také břestovec západní (*Celtis occidentalis*), pěstovaný v horním parku arboreta. V americkém státě New Hampshire je tento druh klasifikován jako

ohrožený. Zajímavostí z oblasti mezirodového křížení je bezpochyby u nás pěstovaná ×*Chitalpa tashkentensis*, která vznikla křížením severoamerické katalpy trubačovitě (*Catalpa bignonioides*) s pouštním druhem tzv. pouštní vrby (*Chilopsis linearis*), rostoucí v polopouštích a pouštích na hranicích USA a Mexika. Obě dřeviny jsou sice původem americké, ale křížení provedl v roce 1960 Nikolaj Rusanov v botanické zahradě v uzbeckém Taškentu. Do USA byla introdukována Robertem Hebbem v roce 1964 a odtud se postupně šířila do Evropy. V kultuře je pěstována v několika kultivarech. Původem z jihu Mexika pochází hruškovec přelahný (*Persea americana*), který plodí známé jedlé avokádo. Pěstujeme jej v zimě v botanickém skleníku, v létě ve smyslovém parku.

Pinus coulteri, *Torreya californica*, *Magnolia virginiana*, *Celtis occidentalis*

Vzácně pěstovanými, v našem arboretu, jsou také severoamerické duby, jako je dub černý (*Quercus nigra*), dub čárkolistý (*Quercus phellos*), který pochází z jihovýchodu USA, dub dvoubarevný (*Quercus bicolor*) z východní Kanady a severovýchodních oblastí USA, dub marylandský (*Quercus marilandica*) z východních a jihovýchodních oblastí USA, dub Muehlenbergův (*Quercus muehlenbergii*) z východních oblastí Severní Ameriky, dub sametový (*Quercus velutina*) z východních oblastí USA. Ke zřídka pěstovaným na našem území patří také pazerav cedrový (*Calocedrus decurrens*), roustoucí v horách na západě USA, v Oregonu a Kalifornii. Z oblasti mezi Jižní Karolínou, Alabamou a Floridou

v dnešních USA, pochází jírovec drobnokvětý (*Aesculus parviflora*). Jeho květenství se rozvíjí v červenci až srpnu a je tvořeno jemnými bílými květy, plody jsou hladké hruškovité tobolky s hnědočervenými drobnými semeny. Původem ze Severní Ameriky je také vzácně pěstovaná tupela lesní (*Nyssa sylvatica*). Její rodové jméno *Nyssa* je odvozeno od vodní víly ze starořecké mytologie a její celoroční habitus je opravdu roztančený, na podzim navíc v překrásných oranžově červených barvách. Nenápadné květenství zdobí „kapky modravé vodní pěny“. Všechny uvedené druhy dřevin pěstujeme v horním parku arboreta.

Quercus marilandica, *Quercus muehlenbergii*, *Quercus phellos*, *Calocedrus decurrens*

Quercus nigra

Aesculus parviflora (květenství a plod)

Na různých místech arboreta můžeme spatřit další druhy, původem z východní části severoamerického kontinentu. Například temnoplodec černoplodý (*Aronia melanocarpa*), který je také znám pod lidovým jménem „černý jeřáb“, křídlatec trojlístý (*Ptelea trifoliata*), sazaník květnatý (*Calycanthus floridus*), trubač kořenující (*Campsis radicans*), jasan pensylvánský (*Fraxinus pennsylvanica*), duby červené (*Quercus rubra*), duby bahenní (*Quercus palustris*) i dub šarlatový (*Quercus coccinea*). Druh zeravu rostoucí ve východní polovině severoamerického kontinentu, se nazývá zerav západní (*Thuja occidentalis*), protože zerav západní byl objeven v době, kdy byl znám jen východoasijský druh zeravec východní (*Platyclus orientalis*). K nejstarší původní parkové výsadbě arboreta patří jedlovec kanadský (*Tsuga canadensis*), jedlovec se snadno pozná podle drobných řapíkatých jehlic se dvěma stříbřitými proužky na rubu. Další

dřevinou historické výsadby je bezpochyby douglaska tisolista (*Pseudotsuga menziesii*), nejvyšší strom našeho arboreta. K mladší výsadbě řadíme cypřišek Lawsonův (*Chamaecyparis lawsoniana*), který zdobí malé kulovité šišky, tisovec dvouřadý (*Taxodium distichum*), smrk pichlavý (*Picea pungens*), smrk sivý (*Picea glauca*). Nechybí zde ani oblíbené hortenzie stromkovité (*Hydrangea arborescens*). Dalším zajímavým druhem je vilín virginský (*Hamamelis virginiana*). Domorodí Indiáni ho považovali za kouzelný keř, protože kvete až v době, kdy už se celá příroda uložila k zimnímu odpočinku. Tento vilín je skutečnou, v zimě kvetoucí, raritou na naší skalce vedle zámecké budovy, spolu s dalšími druhy vilínů z jiných konců světa. Ambroň západní (*Liquidambar styraciflua*) pochází ze Severní Ameriky (jižní oblasti Spojených států amerických a Mexika) a Střední Ameriky, pěstujeme ji v horním parku v několika kultivarech.

Fraxinus pennsylvanica, *Calycanthus floridus*, *Tsuga canadensis* (detail větévky), *Liquidambar styraciflua*

Ptelea trifoliata 'Aurea'

Taxodium distichum

Nyssa sylvatica

Nyssa sylvatica

Chamaecyparis lawsoniana 'Imbricata Pendula'

Picea pungens 'Glauca'

Hydrangea arborescens

Dřeviny Jižní Ameriky

V našem arboretu pěstujeme také několik málo dřevin původem z Jižní Ameriky. Patří k nim vzácně pěstovaný blahočet čilský (*Araucaria araucana*), který má své zimní stanoviště v botanickém skleníku a letní na zámeckém nádvoří, blíže je popsán v kapitole „Živoucí fosilie“. Další, u nás také velmi vzácně pěstovanou dřevinou, je **pabuk antarktický** (*Nothofagus antarctica*).

Areálem jeho původního výskytu je jižní okraj Jižní Ameriky, jih Chile a Argentiny. Protože tento strom je domovinou na chilském ostrově Hoste, součástí souostroví Ohňová země, na 55° 15' jižní šířky, **je pokládán za celosvětově nejj jižněji rostoucí strom**, i když v tamních těžkých podmínkách přežívá jen v keřovité formě.

Nothofagus antarctica, Araucaria araucana

Dřeviny Asie

Dřeviny tohoto regionu jsou v arboretu zastoupeny mnoha rozmanitými druhy z různých částí Asie. Většina u nás pěstovaných druhů má rozšíření nejen ve střední Asii, ale i v horách západní Číny, nebo na Sibiři, dále s výskytem od Evropy po Kavkaz. Z naší sbírky dřevin je svým původním rozšířením omezen výhradně na střední Asii smrk Schrenkův (*Picea schrenkiana*), který je přirozeně rozšířen ve velehorách Asie, především v pohoří Tan-šan, izolovaně i v severním Pamíru, a to v SZ Číně (provincii Sin-t'iang), dále Kazachstánu a Kyrgyzstánu. Původem ze střední Asie jsou také zástupci zajímavého rodu čimišník (*Caragana*). Druhy tohoto rodu mají složené listy s různou morfologií. V našem arboretu je pěstován čimišník hřivnatý (*Caragana jubata*). Původně se vyskytující ve střední a východní Sibiři až po Mandžusko. K dalším, v našem arboretu pěstovaným dřevinám patří zelkova pilovitá (*Zelkova serrata*), idesie mnohoplodá (*Idesia polycarpa*) a dub zubatý (*Quercus dentata*), pocházející z Číny, Japonska, Koreje

a Mandžuska, kde roste ve smíšených lesích v nadmořských výškách od 100 do 2700 metrů. V oblastech společného výskytu se kříží s jinými duby, např. s dubem mongolským (*Quercus mongolica*) a dubem východoasijským (*Quercus aliena*). Původem z Číny a Japonska u nás pěstovaný je také např. dub (*Quercus phillyraeoides*) a jedle nikkoská (*Abies homolepis*). V horním parku najdete i v Česku zřídka pěstovaný dub špičatolistý (*Quercus acutissima*), původem z Číny a Japonska a dále oblasti od Nepálu a severovýchodní Indie po severní Thajsko a Vietnam. Krásné stewartie - jednobratrou, kaméliovitou i čínskou (*Stewartia monadelphica*, *S. pseudocamellia*, *S. sinensis*) najdete tamtéž. Na skalce pěstujeme velmi zajímavý dub černomořský (*Quercus pontica*) malého vzrůstu, pocházející z oblasti Kavkazu a jihozápadní Asie. K dřevinám Číny patří také metasekvoje čínská (*Metasekvoja glyptostroboides*), popsána v kapitole „Živoucí fosilie“.

Zelkova serrata, *Caragana jubata*, *Quercus dentata* 'Carl Ferris Miller'

Quercus pontica

Abies homolepis

Metasekvoja glyptostroboides

Stewartia monadelphica

Stewartia sinensis (plody)

Stewartia sinensis (květ)

Zajímavou a vzácně pěstovanou dřevinou původem z Kavkazu a hor severního Íránu je zelkova habrolistá (*Zelkova carpinifolia*), druh připomínající naše jilmy, listy má ale drobnější a hruběji zubaté. V našem arboretu ji naleznete v horní části horního parku. Od Íránu, přes Zakavkazsko, střední Asii po Arabský poloostrov, roste kdouleň obecná (*Cydonia oblonga*). Je to ovocná dřevina, která má plstnaté zlatožluté malvice, podobné tvarově velkým hruškám, ale její plody jsou nazývány „zlatými jablky“. Toto označení pochází údajně z řecké mytologie, když Paris rozhodoval, která ze tří bohyň je nejkrásnější, daroval zlaté jablko (plod kdoule) Afroditě. I v našich klimatických podmínkách jsou její plody jedlé, pokud se nechají řádně uzrát a zpracují se na marmeládu nebo rosol. V Portugalsku se z malvic kdouloně vyrábí známý

a chutný marmel, v portugalštině se totiž kdoule nazývají „marmelo“. Dalšími, v ČR méně pěstovanými dřevinami, jsou vzácný brslen nízký (*Euonymus nanus*), v našem arboretu je zastoupen *Euonymus nanus* var. *turkestanicus* před botanickým skleníkem a také velmi vzácná sibiřanka hladká (*Sibiraea laevigata*) ze Sibiře, Altaje a pohoří Džungarský Alatau. Dřeviny východní Asie mají v evropském zahradnictví dlouhodobou tradici a oblibu. Z této oblasti pochází mnoho velmi dekorativních druhů dřevin. Zároveň je tento region pro mnoho rodů centrem jejich největší druhové rozmanitosti. Další poměrně unikátními dřevinami naší sbírky jsou ampák Daniellův (*Tetradium daniellii*), sturač japonský (*Styrax japonicus*) a maackie amurská (*Maackia amurensis*).

Euonymus nanus var. *turkestanicus*, *Styrax japonicus*, *Maackia amurensis*

V České republice celkem zřídka pěstována jako zajímavá okrasná dřevina neobvyklého vzhledu je také dekaisnea Fargesova (*Decaisnea fargesii*), u nás ji naleznete vedle botanického skleníku. Dalším, v našem arboretu pěstovaným, v přírodě i v kultivaci velmi vzácným, je druh mikrobiota křížolistá (*Microbiota decussata*). Jedná se o druh objeven teprve ve dvacátých letech minulého století. Dnes je v přírodě známo kolem 10 lokalit na Dálném východě v okolí

Vladivostoku. Do Evropy byl introdukován v 60. letech minulého století přes Česko a zásluhu na tom má především arboretum v Novém Dvoře u Opavy. Mikrobiota křížolistá je nízký poléhavý keř jehličnanu se šupinovitými jehlicemi. Druh je zajímavý především morfologií šištice. Je to jehličnan s nejmenší šiškou na světě. Šiška je tvořena 2-4 šupinami a obvykle jediným, cca. 2 mm dlouhým semenem. Šišky dosahují obvykle délky pouhých 5 mm.

Microbiota decussata, *Decaisnea fargesii*

Převážná většina všech světových druhů bříz má nápadnou bílou kůru, jen některé výjimky se liší. Původem ze západní Číny je bříza čínská (*Betula albosinensis*), která je především ceněná pro svou oranžovou až měděnou barvu borky. Díky své krásné odlupující se kůře je jednou z nejnápadnějších břízů vůbec. Další významnou dřevinou našeho arboreta je gumojilm jilmový (*Eucommia ulmoides*). Druh je znám jako součást tradičního čínského léčitelství a také jako producent guta-perči, neboli tzv. čínského kaučuku. V přírodě je vyhynulý a přežívá pouze v kultivaci. Původně rostl v horských oblastech střední Číny. Historie rodu *Eucommia* sahá minimálně do období

eocénu ve starších třetihorách. *E. constans* byl popsán mexickými vědci roku 1994 na základě fosilií nalezených ve vnitrozemském mexickém státě Puebla. V horninách uchované otisky elipsoidních plodů měřily 9,4 až 15,6 mm na délku a byly široké 4,4 až 7,2 mm. V České republice se pěstuje jen ojedinele ve sbírkových arboretech a botanických zahradách, u nás vedle spodní cesty v horním parku arboreta. Velmi zajímavým asijským druhem, který pěstujeme ve vnitřním areálu, je korkovník amurský (*Phellodendron amurense*), s výrazně odlišnou korkovou borkou, která neustále dorůstá.

Phellodendron amurense, *Eucommia ulmoides*, *Betula albosinensis*

Častěji pěstovaným asijským druhem, který má velké květenství drobných květů je svitel latnatý (*Koelreuteria paniculata*), v našem arboretu máme dva vzrostlé exempláře u vstupu do vnitřního areálu. Druh má žluté květy a lístky jsou nápadně hrubě zubaté, až laločnaté. Nedaleko horního vstupu vedle botanického skleníku je další velmi dekorativní strom s velkým květenstvím plným fialových květů, a to pavlovnie plstnatá (*Paulownia tomentosa*) původem z Vietnamu, jižní Číny a Tajvanu. Dekorativní jsou nejen jeho květy, ale také plody, zprvu zelené později hnědé dřevité „zvonky“. Strom byl pojmenovaný

na počest dcery cara Pavla I., královny Nizozemska, Anny Pavlovny Romanovové a je také znám jako „Čínský císařský strom“. Váže se k němu i tradice, v Číně se zasadí vždy, když se narodí děvčátko. Rostou pak společně, a když se děvče vdává, strom se porazí a vyrobí se z něj různé věci do výbavy. Velmi známé a často pěstované pro záplavu velkých různobarevných květů, jsou také pěnišníky. Většina z nich je také původem z Asie, některé ze Severní Ameriky, ale řada kultivarů, pěstovaných v našem arboretu, již byla uměle vyšlechtěna křížením stovek různých druhů z různých areálů.

Koelreuteria paniculata, Paulownia tomentosa

Za zmínku určitě stojí také u nás ojediněle pěstované asijské lípy, které okouzlují nejen rozmanitostí habitusu a listů, ale především vůní květů zcela odlišnou od lip evropských. V našem arboretu pěstujeme v současné době lípu Henryho (*Tilia henryana*), původem ze střední Číny, lípu Miquelovu (*Tilia miqueliana*)

a lípu (*Tilia tuan* var. *chinensis*) z východní Číny, lípu mongolskou (*Tilia mongolica*) ze severní Číny, Mongolska a Ruska, lípu stříbrnou (*Tilia tomentosa*) z jihovýchodní Evropy a Malé Asie, lípu japonskou (*Tilia japonica*) a lípu (*Tilia kiusiana*) původem z Japonska.

Tilia tomentosa

Tilia miqueliana

Tilia mongolica

Rhododendrony (pěníšníky, různé druhy a kultivary).

Dřeviny Japonska a Číny

V předchozí kapitole je uvedeno několik druhů dřevin původem z areálu Asie, tedy i Japonska a Číny. V užším pojetí, zaměřeném na původní výskyt dřevin pouze v Japonsku nebo Číně, můžeme zmínit dřeviny endemité (s výskytem ve volné přírodě, zasahujícím pouze tuto oblast), které pěstujeme v našem arboretu. K japonským endemitům patří například javor shirasavánský (*Acer shirasawanum*), roustoucí v horských lesích na ostrově Honšú a Šikoku. Dalším endemitem z ostrova Honšú je smrk koyamův a smrk lesklý, který je rozšířen po celém Japonsku, na ostrově Honšú, Šikoku a Kjúšú. Odtud pochází také jedle japonská (*Abies firma*) a zeravinec japonský (*Thujopsis dolabrata*), jediný

druh rodu zeravinec, které pěstujeme ve vnitřním areálu. Pajehličník přeslenatý (*Sciadopitys verticillata*) má výskyt v jižních oblastech Japonska. Japonsko a Kurily jsou domovinou břízy Maximovičovy (*Betula maximowicziana*), břízy s největšími listy. Další u nás pěstovaný cypřišek hrachonosný (*Chamaecyparis pisifera*) patří v Japonsku mezi posvátné stromy. Velmi dekorativně působí také cypřišek tupolistý, u nás pěstovaný v kultivaru (*Chamaecyparis obtusa* 'Crippsii'), původem z Japonska. Domácími v Japonsku a pěstovanými v našem arboretu jsou také javor malokvětý, Miyabeův a žumenolistý (*Acer micranthum*, *A. miyabei*, *A. cissifolium*). Javor šedý (*Acer griseum*) pochází ze střední Číny.

Acer shirasawanum 'Aureum', *Abies firma* (detail jehlic), *Chamaecyparis obtusa* 'Crippsii'

Endemitem Číny jsou dříve podrobněji popsány jinan dvoulaločný a metasekvoje čínská, dále zimokvět časný (*Chimonanthus praecox*), kalina vonná (*Viburnum farreri*). Kryptomerie japonská (*Cryptomeria japonica*) je endemitem a zároveň reliktem Japonska a Číny, dalším je třetihorní reliktní ostroliště kopinaté (*Cunninghamia lanceolata*), ve volné přírodě roste v jižní Číně, na Tchaj-wanu, v severním Vietnamu a Laosu. Původem z Číny a u nás zastoupený je také hloh peřenoklaný (*Crataegus pinnatifida*), velkoplodý hloh s chutnými plody, užívaný v zemi původu jako ovoce i lék na zažívání a srdeční potíže. Z východní Číny pochází žlutodřev čínský (*Zanthoxylum simulans*) tzv. mrazuvzdorný „Sečuánský

pepř“ s drobnými jedlými plody výrazné chuti a vůně. Neméně skvostný keř z Číny je žlutoroh jeřábolistý (*Xanthoceras sorbifolium*), jehož pečené plody jsou jedlé a připomínají makadamové ořechy. Živými zimními květy nás každoročně překvapuje jasmín nahokvětý (*Jasminum nudiflorum*), původně rostoucí v Tibetu a Číně, u nás pěstovaný ve vnitřním areálu. Další u nás pěstovaný, okouzující svým podzimním květenstvím, je sedmisyn širálovitý (*Heptacodium miconioides*), pocházející z Číny. V podzimním bílém květenství se nejdříve rozvine šest květů a nakonec sedmý uprostřed, „sedmý syn nebes“. Po odkvětu tvoří dekoraci na podzimních větvích množství vínově červených kališních lístků.

Cunninghamia lanceolata, *Xanthoceras sorbifolium*, *Zanthoxylum simulans*

Thujopsis dolabrata

Betula maximowicziana

Sciadopitys verticillata

Crataegus pinnatifida

Jasminum nudiflorum

Heptacodium miconioides

Méně známá a u nás pěstovaná dřevina, původem z Číny, jež kvete a plodí až kolem 20. roku života je davidie listenová (*Davidia involucrata*). Byla objevena v Číně v roce 1869, prvními semeny se rozšířila do Evropy kolem roku 1897. Pro své dlouhé bílé listeny, v době květu svěšené dolů se jí říká „kapesníkový strom“ nebo také „strom duchů“. U nás pěstovaná a velmi oblíbená je i hortenzie latnatá (*Hydrangea paniculata*), pochází z Číny a Japonska. Stále více oblíbená akébie pětičetná (*Akebia quinata*) s výrazně fialovými plody, pro svou sladkou chuť jedlé dužiny, nazývaná „čokoládové víno“, je původem z Číny, Japonska a Korje. Odtud také pochází šácholan Sieboldův (*Magnolia sieboldii*). Zajímavostí

je také šácholan Soulangeův. V roce 1820 byl vyšlechtěn ve Fromontu u Paříže křížením šácholanu obnaženého (*M. denudata*) se šácholanem liliokvětým (*M. liliiflora*). Byl pojmenován po svém šlechtiteli jménem Chevalier Soulange-Bodin. Tyto původní rostliny byly získány opylením šácholanu obnaženého pylem šácholanu liliokvětého. Podobné hybridy však byly později nalezeny také ve volné přírodě a to v oblastech společného výskytu obou rodičovských druhů, tedy ve střední, jižní a jihovýchodní Číně. Šácholan vrbolistý (*Magnolia salicifolia*) s protáhlými bílými květy pochází z Japonska, podobně jako šácholan hvězdovitý (*Magnolia stellata*).

Hydrangea paniculata, *Magnolia denudata*, *Davidia involucrata*

Třešeň pilovitá (*Prunus serrulata*) známá jako sakura je domovem v mnoha asijských státech, např. Japonsku, Číně, Indii, Vietnamu a Koreji, v každém s vlastní symbolikou. Zatímco v Číně symbolizují dokonalé květy sakury ženskou krásu, ženskost nebo lásku, v Japonsku jsou kvůli svojí krátké kvetoucí době, symbolem pomíjivé povahy života. Javor šedý (*Acer griseum*) pochází ze střední Číny. Další pěstovaná dřevina se záplavou jarních květů, původem z Japonska je vistárie květnatá (*Wisteria floribunda*), její plody jsou dlouhé sametové lusky a v zimním období působí na této liáně velmi dekorativně. Další velmi oblíbený pro své krásné květy a u nás pěstovaný je ibišek syrský (*Hibiscus syriacus*), je národní květinou Jižní Koreje. V našem arboretu je pěstován také v kultivaru (*Hibiscus syriacus* 'Purpurescens Variegatus')

ve vnitřním areálu. Další často pěstované velmi dekorativní jsou keře pivoňky keřovité (*Paeonia suffruticosa*) ze severozápadní Číny. Dřevité pivoňky jsou prastaré kulturní rostliny, které se pěstovaly v Číně již před více než 2000 lety, od doby dynastie Chan. První rostliny byly rozšířeny v 6. století buddhistickými knězi do Japonska, kde se jejich pěstování ujali šlechtitelé a započalo jejich zdokonalování a šíření do Evropy. S dřevitými pivoňkami se údajně poprvé seznámili obchodníci Holandské východoindické společnosti v Pekingu v roce 1656. O 100 let později Joseph Banks zaslal do Evropy popis a malby dřevitých pivoňek a v roce 1787 Alexandr Duncan zaslal první dřevité pivoňky do Evropy. Dnes je známo několik tisíc jejich kultivarů.

Wisteria floribunda, Prunus serrulata

Paeonia suffruticosa

Hibiscus syriacus

Hibiscus syriacus 'Purpurescens Variegatus'

Sinocalycanthus chinensis

Hamamelis × *intermedia*

Dřeviny Austrálie

Sedmdesát procent všech australských druhů stromů s výskytem ve volné přírodě tvoří blahovičnky (eukalypty) a blízké příbuzné rody, co do počtu exemplářů, údajně nad ostatními převládají ještě výrazněji. Druhou nejhojnější skupinou stromů jsou akácie, rychle rostoucí a krátce žijící - jako by byly eukalyptům pravým opakem. Většina (přes 90 %) australských rostlin se původně nevyskytovala nikde jinde než v Austrálii (endemity). U nás v kontinentální Evropě je pěstování těchto rostlin vzhledem ke klimatickým podmínkám problematické. Blahovičník *dalrympleana* (*Eucalyptus dalrympleana*) tzv. „horská guma“ je druh stromu, který je endemický v jižní Austrálii, kde se vyskytuje pouze v pohoří Mount Lofty Range. Dále je rozšířený v lesích ve vyšších nadmořských výškách v jihovýchodním Queenslandu, Novém Jižním Walesu, Victorii, Jižní Austrálii a Tasmánii. Jeho několika vrstvá borka hraje mnoha příjemně krémovými

barvami. Starší borka, v odstínech barvy lososa, kávy, smetany a stříbřitě šedé, se odlupuje, aby odhalila čistě bílou novou kůru pod ní. V barevnosti borky jej předčí snad jen blahovičník oloupaný (*Eucalyptus deglupta*), podle barev kůry nazývaný „duhový eukalypt“, ten ale pochází z filipínského ostrova Mindanao, nikoliv z Austrálie. Další zajímavostí u dospělých stromů je údajně to, že při horkém dni, proudí těsně pod kůrou stromu voda tak rychle že, když dáme ucho ke kůře, je to prý slyšet. Jeden, prozatím malý exemplář *Eucalyptus dalrympleana*, máme v botanickém skleníku. Dále zde pěstujeme štětkovec (*Callistemon*), jehož květy jsou ve své domovině, v Austrálii a na Tasmánii, opylovány zejména ptáky a různými včelami. Botanický skleník je také zimním stanovištěm pro naši nejvzácnější australskou pravěkou krásku *wollemii* vznešenou (více je o ní v kapitole žijoucí fosilie).

Eucalyptus dalrympleana, *Callistemon laevis*

Brachychitony jsou v australských tropech a subtropích vysazovány jako okrasné dřeviny. K nejčastěji pěstovaným patří brachychiton javorolistý, brachychiton skalní a dále pak *Brachychiton discolor* a kříženec *B. hybridus* (*B. acerifolius* x *B. populneus*). Brachychiton javorolistý je považován za jeden z nejkrásnějších červeně kvetoucích stromů světa. Pochází z pralesů ve východní Austrálii

a je i v přírodě velmi nápadný, protože v dospělosti převyšuje korunní patro pralesa. V Austrálii i Středomoří je dosti často pěstován brachychiton topolovitý. V našem malém botanickém skleníku pěstujeme *Brachychiton acerifolius*, *Brachychiton rupestris*, *Brachychiton populneus*, *Brachychiton discolor*.

Brachychiton discolor, *Brachychiton acerifolius*, *Brachychiton rupestris*

Dřeviny Středomoří (Mediterránu)

Mediterrán je teplá oblast mírného pásma podél Středozemního moře, zvaná také Středomoří. Rostliny jsou zde přizpůsobené specifickým podmínkám klimatu, což se na dřevinách projevuje např. redukcí listové plochy, nebo přeměnou listů v trny, tučnolistostí nebo vytvářením povrchových struktur na listech, které chrání před nadměrným vypařováním vody stálezelené dřeviny. Původní středomořské lesy byly podle pylových analýz a botanických předpokladů tvořeny především neopadavými druhy dubů, dubem cesmínovým (*Quercus ilex*), dubem kermesovým (*Quercus coccifera*) a dubem korkovým (*Quercus suber*). Dále také vavřínem vznešeným (*Laurus nobilis*), planým olivovníkem, borovicemi, jako je borovice halebská (*Pinus halepensis*),

pinie (*Pinus pinea*) a dalšími. V podrostu dnes nazývaném středomořskou makchií (macchie nebo makie - italsky Macchia) se nacházejí zmarliky Jidášovy (*Cercis siliquastrum*), jamovce, keřovitý prysec, řeštlák proměnlivý, některé jalovce, planiky, nízké palmy (*Chamaerops humilis*), vítečník sítinovitý (*Spartium junceum*) nebo zástupci rodu čilimka. Z nižších druhů zde roste rozmarýn, vřesovec (*Erica arborea*), listnatec pichlavý, mnozí zástupci rodu cist (*Cistus*) a další. Oproti našim druhům mají tyto dřeviny často klidové období i v letních měsících. V mediteránu také nebývají v zimě silnější a déle trvající mrazy, a rostliny proto mohou vegetovat i v zimě.

Quercus coccifera, *Quercus suber*

Typickými pro tento areál a v našem arboretu pěstovanými jsou keře vítečník sítinovitý (*Spartium junceum*), ruj vlasatá (*Cotinus coggygria*), cistus (*Cistus*), vavřík vznešený (*Laurus nobilis*). Ze stromů je to například borovice černá (*Pinus nigra*), olivovník (*Olea europea*), dub kermesový, korkový, cesmínový (*Quercus coccifera*, *Q. suber*, *Q. ilex*), zmarlika Jidášova (*Cercis siliquastrum*), jamovec úzkolistý (*Phillyrea angustifolia*) a jamovec širokolistý (*Phillyrea latifolia*). Z této oblasti, svým výskytem původní, je také velmi známý a našimi babičkami hojně pěstovaný šeřík obecný (*Syringa vulgaris*). Do evropských zahrad byl šeřík obecný údajně dovezen z Osmanské říše v 16. století. Tato událost

je datována k roku 1566. Podle tehdejších pramenů měla být rostlina dovezena přímo z Konstantinopole do Vídně císařským velvyslancem Ogier Ghislain de Busbecq. Šeřík svojí popularitu získával postupně, zvláště v době, kdy začal být šlechtěn v mnoha barvách a omamných vůních. Nejenom pro středomoří, ale pro celou oblast tropů a subtropů jsou původně rozšířené slizoplody (*Pittosporum*). V našem arboretu je pěstovaný slizoploď tobira (*Pittosporum tobira*). Velmi dekorativně působí také plody hlohyně šarlatové (*Pyracantha coccinea*) původem z jižní Evropy, od Itálie po Krym.

Pinus nigra (samičí a samčí šištice), *Cercis siliquastrum*

Pyracantha coccinea

Syringa vulgaris 'Aucubifolia'

Quercus ilex

Dřeviny severní Afriky

Dřeviny severní Afriky náleží ke středomořské provincii s výrazným vlivem Sahary, oddělené pohořím Atlas. Pobřežní zóna Maroka a Alžírsko je porostlá tzv. středomořskou makchií, tedy porosty podobného složení jako v mediteránu. Jedná se většinou o dřeviny planika, lentišek, cist, oleandr a další, již uvedené v předchozí kapitole. Lesy jsou zachovány pouze v západním Maroku a Alžírsku na návětrných svazích a nejvyšších částech hor. Typickými stromy jsou dub korkový (*Quercus suber*), dub kermesový (*Quercus coccifera*) a dub cesmínový (*Quercus ilex*), z jehličnanů je to například borovice halepská (*Pinus halepensis*) a jedle numidská (*Abies numidica*), jejíž druhové pojmenování

je odvozeno ze starověku, kdy bylo Alžírsko spolu s částí Tuniska součástí Numidie. Dalším severoafrickým horským stromem je cedr atlaský (*Cedrus atlantica*), který je výhradně domovinou v pohoří Atlas. V našem arboretu je pěstována jedle numidská, která je v současné době ve volné přírodě považována za kriticky ohrožený druh, vyskytuje se v přírodní rezervaci kolem hory Babor, vstup do oblasti je přísně kontrolován. Cedr atlaský pěstujeme vedle zámecké budovy ve vnitřním areálu. Oba pro nás vzácné exempláře již plodí a jejich mohutný habitus zdobí naše parky.

Abies numidica, Cedrus atlantica

Závěrem

Více než třicetiletou činností Arboreta Žampach, bylo zkvalitněno kulturní a sociální prostředí původních zámeckých parků a navázáno na historickou tradici místních společenských oslav s veřejností. Nejdůležitějším dosavadním posláním arboreta, jako součásti Domova pro osoby se zdravotním postižením, bylo a je začlenění klientů do společenského života s množstvím aktivit, vykonávaných pro veřejnost, prostřednictvím sociálních terapií v přírodních prostorách kulturní památky, kaple sv. Baroloměje a zámku. Kaple, rekonstruovaná zámecká budova a další prostory jsou společně s arborem ve správě Domova pod hradem Žampach, příspěvkové organizace Pardubického kraje.

A tak se v našem arboretu setkávají návštěvníci z různých koutů Česka a třeba i dalších vzdálenějších zemí s našimi klienty při různých aktivitách. Tyto aktivity, v současnosti nazývané sociálními terapiemi, jsou zde poskytovány všem klientům. Hlavním smyslem je navázání kontaktu člověka s mentálním, smyslovým tělesným i kombinovaným postižením, který byl jistým režimem dlouhodobě utlačován a izolován od běžného společenského života zdravých „normálních“ lidí. Tento člověk resp. tyto lidi, zde již několik let udržují místní prostředí pro veřejnost pod odborným vedením, tak aby zároveň docházelo ke vzájemným pozitivním interakcím v prostředí, které je jim domovem a poskytuje jim tedy bezpečí.

Aktivity klientů se různí vzhledem k jejich věku a zdravotnímu stavu. Také klient s náročným chováním nebo nejvyšším stupněm postižení si může „užít procházku“ s pečujícím doprovodem, obklopen rozmanitostí místních parků, i dobrými lidmi, s nimiž se zde setkává a kteří chápou jeho životní situaci. Prostřednictvím různých pracovních činností si naši klienti, v rámci svých individuálních možností, osvojují pracovní návyky, učí se navazovat společenské

kontakty a rozvíjet své komunikační dovednosti. Sociálně - aktivizační činnosti v parcích arboreta zahrnují také širokou škálu poznávání všemi smysly, jejich stimulaci i relaxaci, včetně rozvoje senzomotorických dovedností. Pohyb na čerstvém vzduchu pozitivně ovlivňuje psychiku a prospívá také dobré tělesné kondici. Profesor Yoshifumi Miyazaki, který se mimo jiné zabývá výzkumem lesní terapie „Shinrin-yoku“ jako prevence na zmírnění stresu a zlepšení kvality života, popisuje vliv přírody na nervový systém takto:

„V regulaci nervového systému hraje významnou roli právě terapie přírodou. V prostředí přírody dochází k redukci stresu a lidé prožívají pocity uvolnění. Často uvádějí i pocity přílivu energie a vitality. Tak prostá záležitost, jako je pobyt v přírodě, napomáhá regulaci nervového systému a optimalizaci zdravé rovnováhy mezi aktivitou a odpočinkem, což je zásadní kritérium zdraví a pohody. Zároveň tím dochází k prevenci nemoci a udržování zdravého způsobu života.“

Děkujeme všem, kdo přispěli a neustále přispívají k této dlouholeté tradici a udržují ji stále k lepšímu. Děkujeme všem, kdo přicházejí v dobrém, trávit svůj volný čas s našimi klienty, ať už prostřednictvím kulturních, sportovních nebo společenských akcí, nebo jen na relaxačních i zvědavých procházkách v parcích i blízkém okolí. Velmi si vážíme malých badatelů, kteří nám přinášejí radost do života všedních dnů.

„V našem arboretu lze poznávat mnoho vzácných a rozmanitých druhů dřevin z celého světa, ale také mnoho vzácných lidí s různým zdravotním omezením a s velkou chutí do života.“

Jiřina Matějčková

Seznam druhů dřevin pěstovaných v Arboretu Žampach

Pojmenování vědecké/pojmenování české

<i>Abies amabilis</i>	jedle líbezná	<i>Acer tegmentosum</i>	javor střečovitý
<i>Abies cephalonica</i>	jedle řecká	<i>Acer truncatum</i>	javor uťatý
<i>Abies concolor</i>	jedle ojíněná	<i>Aesculus assamica</i>	jírovec asámský
<i>Abies firma</i>	jedle japonská	<i>Aesculus flava</i>	jírovec žlutý
<i>Abies forrestii</i>	jedle Forestova	<i>Aesculus hippocastanum</i>	jírovec koňský (maďal)
<i>Abies grandis</i>	jedle obrovská	<i>Aesculus parviflora</i>	jírovec drobnokvětý
<i>Abies holophylla</i>	jedle jehlicovitá	<i>Ailanthus altissima</i>	pajasan žláznatý
<i>Abies homolepis</i>	jedle nikkoská	<i>Akebia quinata</i>	akébie pětičetná
<i>Abies koreana</i>	jedle korejská	<i>Amelanchier alnifolia</i>	muchovník olšolistý
<i>Abies lasiocarpa</i>	jedle plstnatoplodá	<i>Amelanchier canadensis</i>	muchovník kanadský
<i>Abies magnifica</i>	jedle nádherná	<i>Aralia chinensis</i>	arálie čínská
<i>Abies nordmanniana</i>	jedle kavkazská	<i>Aralia spinosa</i>	arálie ostnitá
<i>Abies numidica</i>	jedle numidská	<i>Araucaria araucana</i>	blahočet čilský
<i>Abies sachalinensis</i>	jedle sachalinská	<i>Asparagus sprengeri</i>	asparágus sprengerův
<i>Abies squamata</i>	jedle šupinatá	<i>Berberis thunbergii</i>	dříšťál Thunbergův
<i>Acer buergerianum</i>	javor Buergerův	<i>Betula albosinensis</i>	bříza čínská
<i>Acer campestre</i>	javor polní (babyka)	<i>Betula ermanii</i>	bříza Ermanova
<i>Acer carpinifolium</i>	javor habrolistý	<i>Betula jacquemontii</i>	bříza Jacquemontova
<i>Acer circinatum</i>	javor okrouhlostý	<i>Betula maximowicziana</i>	bříza Maximovičova
<i>Acer cissifolium</i>	javor žumenolistý	<i>Betula nana</i>	bříza trpasličí
<i>Acer davidii</i> ssp. <i>grosseri</i>	javor hrubý	<i>Betula nigra</i>	bříza černá
<i>Acer ginnala</i>	javor amurský	<i>Betula papyrifera</i>	bříza papírová
<i>Acer griseum</i>	javor šedý	<i>Bougainvillea</i>	bugenvilea
<i>Acer lobelii</i>	javor Lobelův	<i>Brachychiton acerifolius</i>	brachychiton javorolistý
<i>Acer macrophyllum</i>	javor velkolistý	<i>Brachychiton discolor</i>	brachychiton discolor
<i>Acer micranthum</i>	javor malokvětý	<i>Brachychiton populneus</i>	brachychiton topolový
<i>Acer miyabei</i>	javor Miyabeův	<i>Brachychiton rupestris</i>	brachychiton skalní
<i>Acer monspessulanum</i>	javor francouzský	<i>Broussonetia papyrifera</i>	papírovník čínský
<i>Acer nigrum</i>	javor černý	<i>Buddleja davidii</i>	komule Davidova
<i>Acer pensylvanicum</i>	javor pensylvánský	<i>Buddleja alternifolia</i>	komule střídavolistá
<i>Acer platanoides</i>	javor mléčný (mléč)	<i>Callicarpa japonica</i>	krásnoplodka japonská
<i>Acer pseudoplatanus</i>	javor horský (klen)	<i>Callistemon laevis</i>	štětkovec hladký
<i>Acer saccharinum</i>	javor stříbrný	<i>Calocedrus decurrens</i>	pazerav cedrový
<i>Acer sieboldianum</i>	javor Sieboldův	<i>Calycanthus floridus</i>	sazaník květnatý
<i>Acer spicatum</i>	javor klasnatý	<i>Camellia japonica</i>	kamelie japonská

<i>Camellia sinensis</i>	čajovník čínský	<i>Decaisnea fargesii</i>	dekaisnea Fargesova
<i>Campsis radicans</i>	křivouš kořenující	<i>Deutzia scabra</i>	trojpek drsný
<i>Capparis spinosa</i>	kapara trnitá	<i>Diospyros kaki</i>	tomel japonský
<i>Caragana jubata</i>	čimišník hřivnatý	<i>Elaeagnus angustifolia</i>	hlošina úzkolistá
<i>Carpinus betulus</i>	habr obecný	<i>Elaeagnus umbellata</i>	hlošina okoličnatá
<i>Carya ovata</i>	ořechovec vejčitý	<i>Eucommia ulmoides</i>	gumojilm jilmovitý
<i>Castanea sativa</i>	kaštanovník jedlý	<i>Euonymus planipes</i>	brslen zploštělý
<i>Catalpa bignonioides</i>	katalpa trubačovitá	<i>Exochorda racemosa</i>	hroznovec hroznatý
<i>Cedrela sinensis</i>	česnekovník čínský	<i>Exochorda serratifolia</i>	hroznovec pilolistý
<i>Cedrus atlantica</i>	cedr atlaský	<i>Fagus japonica</i>	buk japonský
<i>Celastrus gemmatus</i>	jesenec okrouhlostý	<i>Fagus orientalis</i>	buk východní
<i>Celastrus scandens</i>	jesenec popínavý	<i>Fagus sylvatica</i>	buk lesní
<i>Celtis occidentalis</i>	břestovec západní	<i>Ficus carica</i>	fikovník smokvoň
<i>Cephalanthus occidentalis</i>	hlavoš západní	<i>Forestiera neo-mexicana</i>	forestiérovka novomexická
<i>Cephalotaxus fortunei</i>	hlavotis Fortuneův	<i>Franklinia alatamaha</i>	franklinie americká
<i>Cercidiphyllum japonicum</i>	zmarličník japonský	<i>Fraxinus excelsior</i>	jasan ztepilý
<i>Cercis siliquastrum</i>	zmarlika Jidášova	<i>Fraxinus ornus</i>	jasan manový (zimnáf)
<i>Cladrastis lutea</i>	křehovětvec žlutý	<i>Fraxinus quadrangulata</i>	jasan čtyřhranný
<i>Colutea arborescens</i>	žanovec měchýřkatý	<i>Fraxinus xanthoxyloides</i>	jasan žlutodřevový
<i>Cornus kousa</i>	dřín japonský	<i>Genista lydia</i>	kručinka lydijská
<i>Cornus nuttallii</i>	dřín Nuttallův	<i>Ginkgo biloba</i>	jinan dvoualočný
<i>Corylopsis pauciflora</i>	lískovniček chudokvětý	<i>Gleditsia triacanthos</i>	dřezovec trojtrnný
<i>Corylus colurna</i>	líška turecká	<i>Gymnocladus dioica</i>	nahovětvec dvoudomý
<i>Cotinus coggygria</i>	ruj vlasatá	<i>Halesia carolina</i>	halézie karolínská
<i>Crataegus crus-galli</i>	hloh kuří noha	<i>Hamamelis japonica</i>	vilín japonský
<i>Crataegus pinnatifida</i>	hloh peřenoklaný	<i>Hamamelis mollis</i>	vilín měkký
<i>Cryptomeria japonica</i>	kryptomerie japonská	<i>Hamamelis virginiana</i>	vilín viržinský
<i>Cudrania tricuspidata</i>	kudrání trojlaločná	<i>Hedera helix</i>	břečťan obecný
<i>Cunninghamia lanceolata</i>	ostrolistec kopinatý	<i>Heptacodium miconioides</i>	sedmisyn širálovitý
<i>Cupressus bakeri</i>	cypřiš Bakerův	<i>Hibiscus rosa-sinensis</i>	ibišek čínský
<i>Cupressus nevadensis</i>	cypřiš nevadský	<i>Hibiscus syriacus</i>	ibišek syrský
<i>Cupressus sempervirescens</i>	cypřiš vřdyzelený	<i>Hovenia dulcis</i>	dužistopka sladká
<i>Cydonia oblonga</i>	kdouloň obecná	<i>Hydrangea arborescens</i>	hortenzie stromečkovitá
<i>Cytisus multiflorus</i>	čilimník mnohokvětý	<i>Hydrangea petiolaris</i>	hortenzie řapíkatá
<i>Cytisus scoparius</i>	janovec metlatý	<i>Chaenomeles japonica</i>	kdoulovec japonský
<i>Daphne mezereum</i>	lýkovec jedovatý	<i>Chamaerops humilis</i>	žumara nízká
<i>Davidia involucrata</i>	davídie listenová	<i>Chimonanthus praecox</i>	zimokvět časný

<i>Chionanthus virginicus</i>	bělas viržinský	<i>Magnolia tripetala</i>	šácholan tříplátečný
<i>Idesia polycarpa</i>	idesie mnohoplodá	<i>Magnolia virginiana</i>	šácholan viržinský
<i>Ilex aquifolium</i>	cesmína ostrolistá	<i>Magnolia wilsonii</i>	šácholan Wilsonův
<i>Jasminum nudiflorum</i>	jasmín nahokvětý	<i>Mahonia aquifolium</i>	mahónie cesmínolistá
<i>Jasminum sambac</i>	jasmín sambakový	<i>Mahonia bealii</i>	mahónie Bealeova
<i>Juglans cinerea</i>	ořešák popelavý	<i>Menispermum canadense</i>	lunoplod kanadský
<i>Juglans nigra</i>	ořešák černý	<i>Mespilus germanica</i>	mišpule německá
<i>Juniperus horizontalis</i>	jalovec polehavý	<i>Metasequoia glyptostroboides</i>	metasekvoj čínská
<i>Juniperus rigida</i>	jalovec tuhý	<i>Morus alba</i>	morušovník bílý
<i>Juniperus scopulorum</i>	jalovec skalní	<i>Murraya paniculata</i>	muraja latnatá
<i>Juniperus virginiana</i>	jalovec viržinský	<i>Myrtus communis</i>	myrta obecná
<i>Kalmia latifolia</i>	mamota širokolistá	<i>Nothofagus antarctica</i>	pabuk antarktický
<i>Kalopanax pictus</i>	dlanitec pestrý	<i>Nyssa sylvatica</i>	tupela lesní
<i>Koelreuteria paniculata</i>	svitel latnatý	<i>Oemleria cerasiformis</i>	vonivka třešňová
<i>Kolkwitzia amabilis</i>	kolkwitzie krásná	<i>Olea europaea</i>	olivovník evropský
<i>Laburnum anagyroides</i>	štědřenec převislý	<i>Osmanthus heterophyllus</i>	vonokvětka cesmínolistá
<i>Lagerstroemia indica</i>	pukol indický	<i>Ostrya carpinifolia</i>	habrovec habrolistý
<i>Larix kaempferi</i>	modřín japonský	<i>Oxydendrum arboreum</i>	kysloun stromový
<i>Laurocerasus officinalis</i>	bobkovišeň lékařská	<i>Paeonia suffruticosa</i>	pivoňka keřovitá
<i>Leucothoe fontanesiana</i>	leukotoe horská	<i>Parrotia persica</i>	parocie perská
<i>Ligustrum compactum</i>	ptačí zob	<i>Parrotiopsis jacquemontiana</i>	parociovka Jacquemontova
<i>Ligustrum vulgare</i>	ptačí zob obecný	<i>Parthenocissus quinquefolia</i>	loubinec pětिलistý
<i>Lindera benzoin</i>	linderovka benzoin	<i>Paulownia tomentosa</i>	pavlovnice plstnatá
<i>Liquidambar styraciflua</i>	ambroň západní	<i>Phellodendron amurense</i>	korkovník amurský
<i>Liriodendron chinense</i>	liliovník čínský	<i>Philadelphus coronarius</i>	pustoryl věncový
<i>Liriodendron tulipifera</i>	liliovník tulipánokvětý	<i>Photinia parvifolia</i>	blýskalka drobnolistá
<i>Lonicera caerulea</i>	zimolez modrý	<i>Phyllostachys humilis</i>	bambus
<i>Lonicera caprifolium</i>	zimolez kozí	<i>Phyllostachys rubromarginata</i>	bambus
<i>Lonicera henryi</i>	zimolez Henryův	<i>Physocarpus opulifolius</i>	tavola kalinolistá
<i>Maackia amurensis</i>	maackie amurská	<i>Picea asperata</i>	smrk drsný
<i>Maackia faurieri</i>	maackie Faurieova	<i>Picea bicolor</i>	smrk dvoubarevný
<i>Maclura pomifera</i>	maklura jablkovitá	<i>Picea breweriana</i>	smrk Brewerův
<i>Magnolia acuminata</i>	šácholan přišpičatělý	<i>Picea engelmannii</i>	smrk Engelmannův
<i>Magnolia obovata</i>	šácholan obvejčitý	<i>Picea glehnii</i>	smrk Glehnův
<i>Magnolia salicifolia</i>	šácholan vrbolistý	<i>Picea jezoensis</i>	smrk ajanský
<i>Magnolia sieboldii</i>	šácholan Sieboldův	<i>Picea koyamai</i>	smrk Koyamův
<i>Magnolia stellata</i>	šácholan hvězdovitý	<i>Picea mariana</i>	smrk černý

<i>Picea omorika</i>	smrk Pančičův	<i>Platanus orientalis</i>	platan východní
<i>Picea orientalis</i>	smrk východní	<i>Platycarya stobilacea</i>	platykarye šištícovitá
<i>Picea pungens</i>	smrk pichlavý	<i>Polygala myrtifolia</i>	vítod myrtolistý
<i>Picea schrenkiana</i>	smrk Schrenkův	<i>Poncirus trifoliata</i>	citronečník trojlístý
<i>Picea torano</i>	smrk lesklý	<i>Populus alba</i>	topol bílý (linda)
<i>Pieris japonica</i>	pieris japonský	<i>Populus lasiocarpa</i>	topol chlupatoplodý
<i>Pinus aristata</i>	borovice osinatá	<i>Potentilla fruticosa</i>	mochna křovitá
<i>Pinus armandii</i>	borovice Armandova	<i>Prunus laurocerasus</i>	bobkovišeň lékařská
<i>Pinus ayacanhuite</i>	borovice mexická	<i>Pseudocydonia sinensis</i>	pakdouloň čínská
<i>Pinus bungeana</i>	borovice Bungeova	<i>Pseudolarix amabilis</i>	pamodřín líbezný
<i>Pinus cembra</i>	borovice tatranská (limba)	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	douglaska tisolistá
<i>Pinus contorta</i>	borovice pokroucená	<i>Pterocarya fraxinifolia</i>	pařeč jasanolistý
<i>Pinus coulteri</i>	borovice Coulterova	<i>Pyracantha coccinea</i>	hlohyně šaraltová
<i>Pinus flexilis</i>	borovice ohebná	<i>Quercus acutissima</i>	dub špičatolistý
<i>Pinus jeffreyi</i>	borovice Jeffreyova	<i>Quercus aliena</i>	dub východoasijský
<i>Pinus koraiensis</i>	borovice korejská	<i>Quercus bicolor</i>	dub dvoubarevný
<i>Pinus mugo</i>	borovice horská (kleč)	<i>Quercus cerris</i>	dub slovenský (cer)
<i>Pinus nigra</i>	borovice černá	<i>Quercus coccifera</i>	dub kermesový
<i>Pinus parviflora</i>	borovice drobnokvětá	<i>Quercus coccinea</i>	dub šarlatový
<i>Pinus peuce</i>	borovice rumelská	<i>Quercus dentata</i>	dub zubatý
<i>Pinus ponderosa</i>	borovice těžká	<i>Quercus frainetto</i>	dub uherský
<i>Pinus pungens</i>	borovice pichlavá	<i>Quercus ilex</i>	dub cesmínovitý
<i>Pinus resinosa</i>	borovice smolná	<i>Quercus imbricaria</i>	dub celokrajný
<i>Pinus rotundata</i>	borovice zaoblená	<i>Quercus macranthera</i>	dub velkokvětý
<i>Pinus sibirica</i>	borovice sibiřská	<i>Quercus macrocarpa</i>	dub velkoplodý
<i>Pinus strobiformis</i>	borovice vejmutovkovitá	<i>Quercus marilandica</i>	dub marylandský
<i>Pinus strobus</i>	borovice hedvábná (vejmutovka)	<i>Quercus muehlenbergii</i>	dub Muehlenbergův
<i>Pinus sylvestris</i>	borovice lesní (sosna)	<i>Quercus myrsinifolia</i>	dub bambusový
<i>Pinus tabuliformis</i>	borovice čínská	<i>Quercus nigra</i>	dub černý
<i>Pinus thunbergii</i>	borovice Thunbergova	<i>Quercus palustris</i>	dub bahenní
<i>Pinus uncinata</i>	borovice zobanitá	<i>Quercus phellos</i>	dub čárkolistý
<i>Pinus wallichiana</i>	borovice himalájská	<i>Quercus phillyreoides</i>	dub jasanovcovitý
<i>Pittosporum tenuifolium</i>	slizoplod černající	<i>Quercus pontica</i>	dub černomořský
<i>Pittosporum tobira</i>	slizoplod tobira	<i>Quercus prinus</i>	dub košíčkatý
<i>Pittosporum undulatum</i>	slizoplod čeřitý	<i>Quercus robur</i>	dub letní (křemelák)
<i>Planera aquatica</i>	planera bažinná	<i>Quercus rubra</i>	dub červený
<i>Platanus occidentalis</i>	platan západní	<i>Quercus suber</i>	dub korkový

<i>Quercus velutina</i>	dub sametový	<i>Tilia cordata</i>	lípa srdčitá
<i>Rhododendron caucasicum</i>	pěníšník kavkazský	<i>Tilia henryana</i>	lípa Henryho
<i>Rhus typhina</i>	škumpa očetná	<i>Tilia miqueliana</i>	lípa Miquelova
<i>Ribes aureum</i>	meruzalka zlatá	<i>Tilia mongolica</i>	lípa mongolská
<i>Robinia hispida</i>	akát huňatý	<i>Tilia platyphyllos</i>	lípa velkolistá
<i>Rosa palustris</i>	růže bahenní	<i>Tilia tomentosa</i>	lípa stříbrná
<i>Rosa rubiginosa</i>	růže vinná	<i>Torreya californica</i>	toreja kalifornská
<i>Salix lucida</i>	vrba lesklá	<i>Torreya nucifera</i>	toreja japonská
<i>Salix viminalis</i>	vrba košíkářská	<i>Tsuga canadensis</i>	jedlovec kanadský
<i>Sassafras albidum</i>	kašťa bělavá	<i>Ulex europaeus</i>	hlodáš evropský
<i>Sciadopitys verticillata</i>	pajehličník přeslenatý	<i>Ulmus laevis</i>	jilm obecný (vaz)
<i>Sequoia sempervirens</i>	sekvoj stálezelená	<i>Ulmus minor</i>	jilm habrolistý
<i>Sequoiadendron giganteum</i>	sekvojovec obrovský	<i>Viburnum dentatum</i>	kalina zubatá
<i>Sinocalycanthus chinensis</i>	sazaníkovec čínský	<i>Viburnum farreri</i>	kalina vonná
<i>Smilax hispida</i>	přestup štetinatý	<i>Viburnum lantana</i>	kalina chlupatá (tušalaj)
<i>Sophora japonica</i>	jerlín japonský	<i>Viburnum lentago</i>	kalina severoamerická
<i>Sorbus domestica</i>	ječáb domácí (oskeruše)	<i>Viburnum prunifolium</i>	kalina višňolistá
<i>Spirea prunifolia</i>	tavolník třešňolistý	<i>Viburnum rhytidophyllum</i>	kalina vrásčitolistá
<i>Staphylea pinnata</i>	klokoč zpeřený	<i>Weigela florida</i>	vajgédie květnatá
<i>Stephanandra incisa</i>	korunatka klaná	<i>Wisteria floribunda</i>	vistárie květnatá
<i>Stewartia monadelphica</i>	stewartie jednobratrá	<i>Wollemia nobilis</i>	wollemie vznešená
<i>Stewartia pseudocamellia</i>	stewartie kaméliovitá	<i>Xanthoceras sorbifolium</i>	žlutoroh jeřábolistý
<i>Stewartia sinensis</i>	stewartie čínská	<i>Zanthoxylum simulans</i>	žlutodřev čínský
<i>Styrax japonica</i>	sturač japonský	<i>Zelkova carpiniifolia</i>	zelkova habrolistá
<i>Swida alba</i>	svída bílá	<i>Zelkova serrata</i>	zelkova pilovitá
<i>Symphoricarpos albus</i>	pámelník bílý		
<i>Syringa reticulata</i>	šeřík japonský		
<i>Syringa vulgaris</i>	šeřík obecný		
<i>Tamarix parviflora</i>	tamaryšek drobnokvětý		
<i>Tamarix pentadra</i>	tamaryšek pětimužný		
<i>Taxodium ascendens</i>	tisovec ascendens		
<i>Taxodium distichum</i>	tisovec dvouřadý		
<i>Taxus baccata</i>	tis červený		
<i>Taxus cuspidata</i>	tis japonský		
<i>Tetradium daniellii</i>	ampák Danielův		
<i>Thuja occidentalis</i>	zerav západní		
<i>Thujopsis dolabrata</i>	zeravinec japonský		

Kultivary a hybridy /pojmenování vědecké

<i>Abies alba</i> 'Pendula'	<i>Asimina triloba</i> 'Taytwo'	<i>Daphne burkwoodii</i> 'Summerset'
<i>Abies alba</i> 'Pyramidalis'	<i>Aucuba japonica</i> 'Longifolia'	<i>Daphne mezereum</i> 'Alba'
<i>Abies cephalonica</i> 'Mayer's Dwarf'	<i>Berberis thunbergii</i> 'Atropurpurea'	<i>Daphne ×burkwoodii</i> 'Somerset'
<i>Abies concolor</i> 'Piggelmeie'	<i>Berberis thunbergii</i> 'Rosy Rocket'	<i>Davidia involucrata</i> 'Vilmoriniana'
<i>Abies concolor</i> 'Violacea'	<i>Betula pendula</i> 'Dalecarlica'	<i>Diospyros virginiana</i> 'Early Golden'
<i>Abies koreana</i> 'Briliant'	<i>Betula pendula</i> 'Dalecarlica Pendula'	<i>Elaeagnus angustifolia</i> 'Caspica'
<i>Abies koreana</i> 'Eskimo'	<i>Betula pendula</i> 'Golden Cloud'	<i>Euonymus alatus</i> 'Compactus'
<i>Abies koreana</i> 'Kristallkugel'	<i>Betula pendula</i> 'Gracilis'	<i>Euonymus nanus</i> 'Turkestanicus'
<i>Abies koreana</i> 'Pinocchio'	<i>Betula pendula</i> 'Gracilis Pendula, Albalaciniata'	<i>Fagus grandifolia</i> 'Caroliniana'
<i>Abies koreana</i> 'Silberlocke'	<i>Betula pendula</i> 'Purpurea'	<i>Fagus sylvatica</i> 'Albovariegata'
<i>Abies lasiocarpa</i> 'Argentea'	<i>Betula pendula</i> 'Trost Dwarf'	<i>Fagus sylvatica</i> 'Asplenifolia'
<i>Abies pinsapo</i> 'Argentea'	<i>Betula pendula</i> 'Youngii' Pendula	<i>Fagus sylvatica</i> 'Atropunicea'
<i>Abies pinsapo</i> 'Glauca'	<i>Buddleja davidii</i> 'Summer Beauty'	<i>Fagus sylvatica</i> 'Atropurpurea'
<i>Abies pinsapo</i> 'Horstmann'	<i>Calycanthus × 'Venus'</i>	<i>Fagus sylvatica</i> 'Crarae'
<i>Abies procera</i> 'Argentea'	<i>Caragana arborescens</i> 'Pendula'	<i>Fagus sylvatica</i> 'Cristata'
<i>Abies veitchii</i> 'Heddergott'	<i>Caragana arborescens</i> 'Walker'	<i>Fagus sylvatica</i> 'Dawyck'
<i>Acer campestre</i> 'Anny s Globe'	<i>Carpinus betulus</i> 'Columnaris'	<i>Fagus sylvatica</i> 'Dawyck Gold'
<i>Acer campestre</i> 'Variagatum'	<i>Carpinus betulus</i> 'Fastigiata'	<i>Fagus sylvatica</i> 'Dawyck Purple'
<i>Acer cappadocicum</i> 'Rubrum'	<i>Carpinus betulus</i> 'Pendula'	<i>Fagus sylvatica</i> 'Franken'
<i>Acer crataegifolium</i> 'Veitchii'	<i>Carpinus betulus</i> 'Quercifolia'	<i>Fagus sylvatica</i> 'Luteovariegata'
<i>Acer davidii</i> 'Rosalie'	<i>Castanea sativa</i> 'Anny Summer Red'	<i>Fagus sylvatica</i> 'Mercedes'
<i>Acer japonicum</i> 'Aureum'	<i>Castanea sativa</i> 'Asplenifolia'	<i>Fagus sylvatica</i> 'Pendula'
<i>Acer negundo</i> 'Odessanum'	<i>Castanea sativa</i> 'Luteo Variegata'	<i>Fagus sylvatica</i> 'Purple Fountain'
<i>Acer negundo</i> 'Variegatum'	<i>Castanea sativa</i> 'Variegata'	<i>Fagus sylvatica</i> 'Purpurea Pendula'

<i>Acer palmatum</i> 'Atropurpureum'	<i>Catalpa xerubescens</i> 'Purpurea'	<i>Fagus sylvatica</i> 'Quercifolia'
<i>Acer palmatum</i> 'Dissectum'	<i>Catalpa bignonioides</i> 'Aurea'	<i>Fagus sylvatica</i> 'Red Obelisk'
<i>Acer palmatum</i> 'Dissectum Atropurpureum'	<i>Ceanothus</i> 'Threwithen Blue'	<i>Fagus sylvatica</i> 'Rohanii'
<i>Acer platanoides</i> 'Crimson King'	<i>Cedrela sinensis</i> 'Flamingo'	<i>Fagus sylvatica</i> 'Rotundifolia'
<i>Acer platanoides</i> 'Cucullatum'	<i>Cedrus atlantica</i> 'Glauca'	<i>Fagus sylvatica</i> 'Tortuosa'
<i>Acer platanoides</i> 'Dissectum'	<i>Cedrus atlantica</i> 'Glauca Pendula'	<i>Fagus sylvatica</i> 'Tricolor' (='Roseomarginata')
<i>Acer platanoides</i> 'Drummondii'	<i>Cedrus deodara</i> 'Pendula'	<i>Fagus sylvatica</i> 'Zlatia'
<i>Acer platanoides</i> 'Globosum'	<i>Cedrus libani</i> 'Pendula'	<i>Fagus sylvatica</i> 'Zlatia Pendula'
<i>Acer pseudoplatanus</i> 'Brillantissimum'	<i>Cephalotaxus harringtonia</i> 'Korean Gold'	<i>Fagus xtaurica</i>
<i>Acer pseudoplatanus</i> 'Leopoldii'	<i>Cercidiphyllum magnificum</i> 'Pendula'	<i>Ficus carica</i> 'Brown Turkey'
<i>Acer pseudoplatanus</i> 'Worleei'	<i>Cercis canadensis</i> 'Forest Pansy'	<i>Forsythia xintermedia</i>
<i>Acer rubrum</i> 'Red Sunset'	<i>Cercis canadensis</i> 'Pauline Lily'	<i>Frangula alnus</i> 'Asplenifolia'
<i>Acer saccharinum</i> 'Wieri'	<i>Cistus xargenteus</i> 'Silver Pink'	<i>Fraxinus excelsior</i> 'Crispa'
<i>Acer shirasawanum</i> 'Aureum'	<i>Cladrastis kentukea</i> 'Perkins Pink'	<i>Fraxinus excelsior</i> 'Erosa'
<i>Acuba japonica</i> 'Dentata'	<i>Cornus controversa</i> 'Variegata'	<i>Fraxinus excelsior</i> 'Heterophylla Pendula'
<i>Aesculus hippocastanum</i> 'Baumannii'	<i>Cornus florida</i> 'Cherokee Chief'	<i>Fraxinus excelsior</i> 'Jaspidea'
<i>Aesculus hippocastanum</i> 'Cristata'	<i>Cornus mas</i> 'Elegantissima'	<i>Fraxinus excelsior</i> 'Pendula'
<i>Aesculus hippocastanum</i> 'Digitata'	<i>Cornus nuttallii</i> 'Ascona'	<i>Fraxinus pennsylvanica</i> 'Albovariegata'
<i>Aesculus hippocastanum</i> 'Laciniata'	<i>Corylus avellana</i> 'Contorta'	<i>Fraxinus pennsylvanica</i> 'Aucubifolia'
<i>Aesculus xcarnea</i>	<i>Cotinus coggygria</i> 'Golden Spirit'	<i>Ginkgo biloba</i> 'Autumn Gold'
<i>Aesculus xcarnea</i> 'Briotii'	<i>Cotinus coggygria</i> 'Royal Purple'	<i>Ginkgo biloba</i> 'Californian Sunset'
<i>Aesculus xcarnea</i> 'Variegata'	<i>Cotinus coggygria</i> 'Smokey Joe'	<i>Ginkgo biloba</i> 'Mariken'
<i>Aesculus xneglecta</i> 'Erythroblastos'	<i>Crataegus laevigata</i> 'Gireoudii'	<i>Ginkgo biloba</i> 'Pendula'
<i>Alnus glutinosa</i> 'Laciniata'	<i>Crataegus laevigata</i> 'Paul's Scarlet'	<i>Ginkgo biloba</i> 'Pragensis'
<i>Alnus incana</i> 'Aurea'	<i>Crataegus monogyna</i> 'Compacta'	<i>Ginkgo biloba</i> 'Saratoga'

<i>Aralia elata</i> 'Aureovariegata'	<i>Cryptomeria japonica</i> 'Ellegans Compacta'	<i>Ginkgo biloba</i> 'Troll'
<i>Aralia elata</i> 'Variegata'	<i>Cryptomeria japonica</i> 'Spiralis'	<i>Ginkgo biloba</i> 'Tubifolia'
<i>Aronia melanocarpa</i> 'Nero'	<i>Cupressus arizonica</i> 'Fastigiata'	<i>Ginkgo biloba</i> 'Variegata'
<i>Asimina triloba</i> 'Pennsylvania Golden'	<i>Cydonia oblonga</i> 'Vranja'	<i>Gleditsia triacanthos</i> 'Emerald Cascade'
<i>Gleditsia triacanthos</i> 'Goofy'	<i>Malus xrobusta</i> 'Maulty'	<i>Prunus laurocerasus</i> Etna 'Anbry'
<i>Gleditsia triacanthos</i> 'Ruby Lace'	<i>Metasequoia glyptostroboides</i> 'White Spot'	<i>Prunus laurocerasus</i> 'Ivory'
<i>Gleditsia triacanthos</i> 'Sunburst'	<i>Microbiota decussata</i> 'Kleine Fontaine'	<i>Prunus laurocerasus</i> 'Marbled White'
<i>Hamamelis</i> × <i>intermedia</i>	<i>Morus alba</i> 'Macrophylla'	<i>Prunus laurocerasus</i> 'Schipkaensis'
<i>Hedera helix</i> 'Erecta'	<i>Morus alba</i> 'Pendula'	<i>Prunus lusitanica</i> 'Variegata'
<i>Hedera helix</i> 'Goldheart'	<i>Paeonia suffruticosa</i> 'Pink Parfait'	<i>Prunus padus</i> 'Colorata'
<i>Hibiscus syriacus</i> 'Purpurescens Variegatus'	<i>Parthenocissus tricuspidata</i> 'Veitchii'	<i>Prunus serrulata</i> 'Amanogawa'
<i>Chamaecyparis lawsoniana</i> 'Alumii'	<i>Philadelphus coronarius</i> 'Aureus'	<i>Prunus serrulata</i> 'Kanzan'
<i>Chamaecyparis lawsoniana</i> 'Columnaris'	<i>Philedelphus coronarius</i> 'Variegata'	<i>Prunus subhirtella</i> 'Pendula'
<i>Chamaecyparis lawsoniana</i> 'Imbricata Pendula'	<i>Phyllostachys aureosulcata</i> 'Alata'	<i>Pseudotsuga glauca</i> 'Blue Wonder'
<i>Chamaecyparis nootkatensis</i> 'Pendula'	<i>Picea abies</i> 'Acrocona'	<i>Pseudotsuga menziesii</i> 'Densa'
<i>Chamaecyparis obtusa</i> 'Crippsii'	<i>Picea abies</i> 'Cesta'	<i>Pseudotsuga menziesii</i> 'Glauca Pendula'
<i>Chamaecyparis pisifera</i> 'Filifera Aurea'	<i>Picea abies</i> 'Cranstonii'	<i>Pseudotsuga menziesii</i> 'Maruška'
<i>Chamaecyparis pisifera</i> 'Squarrosa Dumosa'	<i>Picea abies</i> 'Formanek'	<i>Ptelea trifoliata</i> 'Aurea'
<i>Chitalpa</i> × <i>tashkentensis</i>	<i>Picea abies</i> 'Inversa'	<i>Pterocarya stenoptera</i> 'Fern Leaf'
<i>Ilex aquifolium</i> 'Argenteomarginata'	<i>Picea abies</i> 'Jestřebnice'	<i>Quercus castaneifolia</i> 'Green Spire'
<i>Ilex aquifolium</i> 'Marg'	<i>Picea abies</i> 'Nidiformis'	<i>Quercus cerris</i> 'Argenteovariegata'
<i>Ilex aquifolium</i> 'Myrtifolia'	<i>Picea abies</i> 'Rothenhaus'	<i>Quercus cerris</i> 'Curly head'
<i>Ilex aquifolium</i> 'Myrtifolia'	<i>Picea abies</i> 'Tabuliformis'	<i>Quercus dentata</i> 'Carl Ferris Miller'
<i>Ilex xmeserveae</i> 'Blue Princess '	<i>Picea abies</i> 'Tompa'	<i>Quercus dentata</i> 'Pinnatifida'
	<i>Picea abies</i> 'Viminalis'	<i>Quercus</i> 'Mauri'

<i>Juniperus horizontalis</i> 'Wiltonii'	<i>Picea abies</i> 'Virgata'	–
<i>Juniperus chinensis</i> 'Blaauw'	<i>Picea glauca</i> 'Albertiana'	<i>Quercus palustris</i> 'Green Dwarf'
<i>Kalopanax pictus</i> 'Maximowiczii'	<i>Picea mariana</i> 'Aurea'	<i>Quercus palustris</i> 'Green Pillar'
<i>Kerria japonica</i> 'Variegata'	<i>Picea omorika</i> 'Bautzen'	<i>Quercus palustris</i> 'Isabel'
<i>Laburnum xwatereri</i> 'Arnold Weeping'	<i>Picea omorika</i> 'Pendula'	<i>Quercus petraea</i> 'Laciniata'
<i>Larix decidua</i> 'Pendula'	<i>Picea omorika</i> 'Pimoko'	<i>Quercus rhysophylla</i> 'Maya'
<i>Larix kaempferi</i> 'Blue Dwarf'	<i>Picea omorika</i> 'Treblitzch'	<i>Quercus robur</i> 'Argenteomarginata'
<i>Larix kaempferi</i> 'Gray Pearl'	<i>Picea orientalis</i> 'Aureospicata'	<i>Quercus robur</i> 'Atropurpurea'
<i>Larix kaempferi</i> 'Krejčí'	<i>Picea orientalis</i> 'Early Gold'	<i>Quercus robur</i> 'Cristata'
<i>Larix laricina</i> 'Glauca'	<i>Picea pungens</i> 'Argentea'	<i>Quercus robur</i> 'Cristata'
<i>Laurocerasus officinallis</i> 'Marbled White'	<i>Picea pungens</i> 'Glauca'	<i>Quercus robur</i> 'Facrist'
<i>Laurocerasus officinallis</i> 'Schipkaensis'	<i>Picea pungens</i> 'Glauca' cv. Průhonice	<i>Quercus robur</i> 'Fastigiata'
<i>Liquidambar styraciflua</i> 'Gum Ball'	<i>Picea pungens</i> 'Mist'	<i>Quercus robur</i> 'Fastigiata Purpurea'
<i>Liquidambar styraciflua</i> 'Rotundiloba'	<i>Picea pungens</i> 'Hopsi'	<i>Quercus robur</i> 'Fürst Schwarzenberg'
<i>Liquidambar styraciflua</i> 'Silver King'	<i>Picea xmariorika</i> 'Machala'	<i>Quercus robur</i> 'Pectinata'
<i>Liquidambar styraciflua</i> 'Worplesdon'	<i>Pinus aristata</i> 'Pešek'	<i>Quercus rubra</i> 'Aurea'
<i>Liriodendron tulipifera</i> 'Aureomarginatum'	<i>Pinus contorta</i> 'Pendula'	<i>Quercus rubra</i> 'Haaren'
<i>Liriodendron tulipifera</i> 'Crispum'	<i>Pinus densiflora</i> 'Oculus Draconis'	<i>Quercus serrata</i> 'Ishii'
<i>Liriodendron tulipifera</i> 'Mediopictum'	<i>Pinus heldreichii</i> 'Smithii'	<i>Quercus xturnerii</i> 'Pseudoturneri'
<i>Liriodendron</i> × 'Chapel Hill'	<i>Pinus koraiensis</i> 'Glauca'	<i>Quercus xhispanica</i> 'Diversifolia'
<i>Lonicera henryi</i> 'Copper Beauty'	<i>Pinus lambertiana</i> 'Glauca'	<i>Quercus xrudkini</i>
<i>Magnolia brooklynensis</i> 'Yellow Bird'	<i>Pinus ponderosa</i> 'Penaz'	<i>Quercus xwarei</i> Long
<i>Magnolia grandiflora</i> 'D. D. Blanchard'	<i>Pinus rotundata</i> 'Xenie'	<i>Rhus typhina</i> 'Laciniata'
<i>Magnolia grandiflora</i> 'Edith Bogue'	<i>Pinus strobus</i> 'Contorta'	<i>Robinia hispida</i> 'Macrophylla'
<i>Magnolia</i> 'Charles Coates'	<i>Pinus strobus</i> 'Macopin'	<i>Robinia pseudoacacia</i> 'Umbraculifera'

<i>Magnolia</i> 'Solar Flair'	<i>Pinus sylvestris</i> 'Pyramidalis glauca'	<i>Rosa</i> 'Darcey Bussell'
<i>Magnolia</i> × <i>soulangeana</i> 'Lennei'	<i>Pinus uncinata</i> 'Paeadekissen'	<i>Rosa</i> 'Miniature Orange'
<i>Magnolia</i> × <i>denudata</i> 'Yellow River'	<i>Platanus</i> × <i>hispanica</i>	<i>Rosa</i> 'Moonlight'
<i>Magnolia</i> × <i>kwensis</i> 'Wada's Memory'	<i>Platanus</i> × <i>hispanica</i> 'Suttneri'	<i>Rosa</i> 'Nostalgie'
<i>Magnolia</i> × <i>soulangeana</i>	<i>Populus nigra</i> 'Italica'	<i>Rosa omeiensis</i> 'Pteracantha'
<i>Rosa</i> 'Sister Elizabeth'	<i>Spiraea</i> × <i>arguta</i>	<i>Tilia platyphyllos</i> 'Laciniata'
<i>Rosa</i> 'Susan Williams - Ellis'	<i>Spiraea</i> × <i>cinerea</i> 'Grefsheim'	<i>Tsuga canadensis</i> 'Pendula'
<i>Rosa</i> 'Veilchenblau'	<i>Spirea</i> × <i>arguta</i>	<i>Ulmus elegantissima</i> 'Jacqueline Hillier'
<i>Rosa xanthina</i> 'Canary Bird'	<i>Spirea</i> × <i>bumalda</i>	<i>Ulmus glabra</i> 'Exoniensis'
<i>Rosa</i> 'Yellow Fairy'	<i>Spirea</i> × <i>bumalda</i> 'Anthony Waterer'	<i>Ulmus glabra</i> 'Pendula'
<i>Salix alba</i> 'Tristis'	<i>Spirea</i> × <i>vanhouttei</i>	<i>Ulmus minor</i> 'Wredei'
<i>Salix</i> × <i>erythroflexuosa</i>	<i>Stewartia pseudocamellia</i> 'Koreana'	<i>Ulmus procera</i> 'Argenteo-variegata'
<i>Salix</i> × <i>grahamii</i>	<i>Symphoricarpos</i> × <i>chenaultii</i>	<i>Viburnum odoratissimum</i> 'Awabuki'
<i>Sambucus nigra</i> 'Black Lace'	<i>Syringa vulgaris</i> 'Aucubifolia'	<i>Viburnum opulus</i> 'Roseum'
<i>Sambucus nigra</i> 'Black Tower'	<i>Syringa vulgaris</i> 'Madame Lemoine'	<i>Viburnum</i> × <i>carlcephalum</i>
<i>Sambucus nigra</i> 'Gerda'	<i>Syringa vulgaris</i> 'Souv.d'Alice Harding'	<i>Viburnum</i> × <i>pragense</i>
<i>Sambucus nigra</i> 'Gerda (BLACK BEAUTY)'	<i>Syringa</i> × <i>henryi</i>	<i>Vitis vinifera</i> 'Jupiter'
<i>Sambucus nigra</i> 'Linearis'	<i>Taxodium distichum</i> 'Cascade Falls'	<i>Vitis vinifera</i> 'Lidi'
<i>Sambucus nigra</i> 'Pulverulenta'	<i>Taxus baccata</i> 'Amersfoort'	<i>Vitis vinifera</i> 'Pomerančová'
<i>Sambucus racemosa</i> 'Sutherland Gold'	<i>Taxus baccata</i> 'Aurea'	<i>Vitis vinifera</i> 'Vostorg'
<i>Sciadopitys verticillata</i>	<i>Taxus baccata</i> 'Elegantissima'	<i>Wisteria brachybotrys</i> 'White Silk'
'Sternschnuppe'	<i>Taxus baccata</i> 'Fastigiata'	<i>Wisteria floribunda</i> 'Murasaki Noda'
<i>Sequoia sempervirens</i> 'Adpressa'	<i>Taxus baccata</i> 'Fastigiata Aureomarginata'	<i>Wisteria floribunda</i> 'Violacea Plena'
<i>Sequoiadendron giganteum</i> 'Bultnick yellow'	<i>Taxus baccata</i> 'Semperaurea'	<i>Wisteria frutescens</i> 'Longwood Purple'
<i>Sequoiadendron giganteum</i> 'Glaucum'	<i>Thuja occidentalis</i> 'Filiformis'	<i>Wisteria macrostachya</i> 'Blue Moon'

Sequoiadendron giganteum 'Pendulum'

Skimmia japonica 'Rubella'

Sophora japonica 'Pendula'

Sophora japonica 'Regent'

Sophora prostrata 'Little Baby'

Sorbus aucuparia 'Pendula'

Thuja orientalis 'Aurea Nana'

Thuja plicata 'Zebrina'

Tilia americana 'Nova'

Tilia cordata 'Aurea'

Tilia cordata 'Winter Orange'

Tilia platyphyllos 'Aurea'

Wisteria sinensis 'Amethyst'

Zelkova serrata 'Variegata'

Variety / pojmenování vědecké a české

Aesculus woerlitzensis var. *ellwangeri*

Juglans ailantifolia var. *cordiformis*

Lonicera caerulea var. *kamtschatica*

Pinus tabuliformis var. *mukdensis*

Tsuga chinensis var. *chinensis*

jírovec wörlitzský Ellwangerův

ořešák pajasanolistý srdčitý

zimolez modrý kamčatský

borovice čínská mukdenská

jedlovec čínský pravý

Areál většiny stromů rostoucích ve volné přírodě je možné aktuálně ověřovat v databázi BGCI přístupné z: <https://tools.bgci.org/treeex.php>

Jedná se o aktualizovanou databázi stromů podle poslední vědecké výzkumné studie z roku 2018.

Průběžná kontrola vědeckého pojmenování dřevin, uvedených v rejstříku a v této publikaci, probíhá pod odborným vedením Ing. Zdeňka Blahníka. Venkovní jmenovky stromů jsou na základě jeho doporučení průběžně aktualizovány, aby co nejvíce vyhovovaly pojmenování podle mezinárodní nomenklatury.

Ing. Zdeněk Blahník (*1953) vystudoval lesní inženýrství na Lesnické fakultě Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně. Přímo ze školy nastoupil jako dendrolog do Botanického ústavu ČSAV v Průhonicích, kde působil 14 let. Přednášel dendrologii na dvou vysokých školách. Je členem Mezinárodní dendrologické společnosti (IDS) a Německé dendrologické společnosti (DDG). Specializuje se na taxonomii rodu *Lonicera*. Od roku 2002 je světovou registrační autoritou (ICRA) pro tento rod. Je rovněž soudním znalcem v oboru dendrologie.

Zdroje

- BLAHNÍK, Zdeněk. Cedry a „cedry.“ Vesmír [online]. 2009, 2008/12(87, 826) [cit. 2019-11-19]. Dostupné z: <https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2009/cislo-2/cedry-bdquocedryldquo.html>
- BURNIE, Geoffrey. Botanika: ilustrovaný abecední atlas 10000 zahradních rostlin s návodem, jak je pěstovat. Přeložil Dana ČÍŽKOVÁ. Praha: Slovart [Praha], 2007. ISBN 978-80-7209-936-8.
- HABERER Martin, Atlas okrasných rostlin, Vydání 1., Nakladatelství Brázda, s.r.o., Praha 8, 2005, ISBN 80-209-0331-3
- HEJNÝ, Slavomil a Bohumil SLAVÍK, ed. Květena České republiky. 1 -8. Praha: Academia, 1990.
- HORÁČEK, Petr. Encyklopedie listnatých stromů a keřů. 2. vydání. V Brně: CPRESS, 2019. ISBN 978-80-264-2462-8.
- HOSKOVEC, Ladislav. <https://botany.cz/cs/heptacodium-miconioides/> [online]. [cit. 2019-11-19].
- KASTNER, Vlastimil a Jan ONDŘEJ. Bambusy pro zahrady a interiéry. 2. rozš. vyd. Praha: Grada, 2000. Česká zahrada. ISBN 80-247-9041-6.
- KOLAŘÍK, Jaroslav. Péče o dřeviny rostoucí mimo les. Vlašim: ČSOP Vlašim, 2005. Metodika (Český svaz ochránců přírody). ISBN 80-86327-36-1.
- KREMER, Bruno P. Stromy: v Evropě zdomácnělé a zavedené druhy. Praha: Euromedia Group, 2003, 287 s. ISBN 80-242-1003-7.
- KUNTE, Libor a Václav ZELENÝ. Okrasné rostliny tropů a subtropů. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-1548-3.
- LI, Qing. Šinrin-joku: japonské umění lesní terapie : jak vám stromy pomohou najít zdraví a štěstí. Přeložil Tereza GRUFÍKOVÁ. Praha: Euromedia, 2018. ISBN 978-80-7549-765-9.
- SEKERKA, Pavel. <https://botany.cz/cs/chitalpa-tashkentensis/> [online]. [cit. 2019-11-19].
- SKALICKÁ, Anna; VĚTVIČKA, Václav; ZELENÝ, Václav. Botanický slovník rodových jmen cévnatých rostlin. Praha: Aventinum, 2012. ISBN 978-80-7442-031-3.
- VALTR, Pavel. Květena světových regionů v ekologických souvislostech a udržitelný vývoj: globální situace : encyklopedie. Plzeň: Pavel Valtr - UrbioProjekt Plzeň, ateliér urbanismu, architektury a ekologie, 2016. ISBN 978-80-270-2193-2.
- VERMEULEN Nico, Komplettní encyklopedie stromů a keřů, přeložila MUDr. Petra Koudelková, dotisk 2. vydání 2004, ISBN 80-7234-340-8
- VĚTVIČKA, Václav. Evropské stromy. 1. vyd. Praha: Aventinum, 1999, 216 s. ISBN 80-7151-104-8.
- VĚTVIČKA Václav, Stromy a keře, Vydání 1., Aventinum nakladatelství, s.r.o., Praha 4, 2000, ISBN 80-7151-133-1
- ŽÁČEK, Zdeněk. Plody dalekých krajů. Praha: Merkur, 1981.
- BGCI [online]. [cit. 2019-11-19]. Dostupné z: <https://tools.bgci.org/garden.php?id=5300?id=5300>
- BOTANY.cz: Zajímavosti ze světa rostlin. Katalog rostlin [online]. www.botany.cz, 2019 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://botany.cz/cs/>
- Dendrologie.cz: Databáze dřevin celého světa [online]. P. Horáček a J. Mencl, 2019 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <http://www.dendrologie.cz/>
- E. Beech, M. Rivers, S. Oldfield & P. P. Smith. GlobalTreeSearch: The first complete global database of tree species and country distributions. Journal of Sustainable Forestry [online]. 17.4.2017, 2017(36) [cit. 2019-11-19]. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10549811.2017.1310049>
- <http://www.ochranaprirody.cz/obecna-ochrana-prirody-a-krajiny/pamatne-stromy/evidence-pamatnych-stromu/> [online]. [cit. 2019-11-19].
- https://www.sci.muni.cz/botany/bures/vysrost/16_gink.pdf [online]. [cit. 2019-11-19].
- [online]. [cit. 2019-11-19]. Dostupné z: <http://www.bambusy.com/stranky/binfo.htm>
- In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2019-11-19].

Přílohy

Upozornění pro návštěvníky

Mapa poznávacího okruhu

Smyslový park

Poznávací koutek ptáků a savců

Tradiční akce pro návštěvníky

O arboretu anglicky

Poděkování

Upozornění pro návštěvníky Arboreta Žampach

Veřejné prostory Arboreta Žampach jsou součástí Domova pod hradem Žampach, příspěvkové organizace Pardubického kraje. Jedná se o zařízení, poskytující sociální služby osobám s mentálním, smyslovým, tělesným i kombinovaným postižením. Naši klienti se zde procházejí volně nebo s doprovodem a společně se věnují různým vzdělávacím, pracovním, sportovním, kulturním i společenským aktivitám v rámci svých možností individuálních potřeb.

Veřejnosti jsou volně a zdarma přístupné parky arboreta v denní době a bez průvodce.

V prostorách, přístupných veřejnosti je zapotřebí dodržovat Provozní a Návštěvní řád umístěný u vstupů a doplňkové provozní řády umístěné u jednotlivých herních prvků a zařízení. Zámecká budova slouží k pobytovým službám pro klienty a je jejich soukromým prostorem s výjimkou kaple sv. Batroloměje, do níž je umožněn náhled.

V arboretu je důležité dbát především na osobní bezpečnost, netrhat a neochutnávat žádné rostliny ani jejich části, které k tomu nejsou určené – mohou být prudce jedovaté. Nevstupovat do arboreta v době nepříznivých klimatických podmínek.

V prostorách Informačního centra je umístěn samoobslužný automat na kávu, nápoje a drobné občerstvení v provozní době:

denně od 8:00 do 20:00 bez obsluhy

V době uvedené u vstupu do IC je možné přivolat obsluhu k prodeji turistických vizitek a známek, které se vztahují k místu. U vstupu do IC je také uveden telefoní kontakt na vedení arboreta.

Volně a bez obsluhy jsou zde k dispozici různá razítka a PC k vyhledávání potřebných informací.

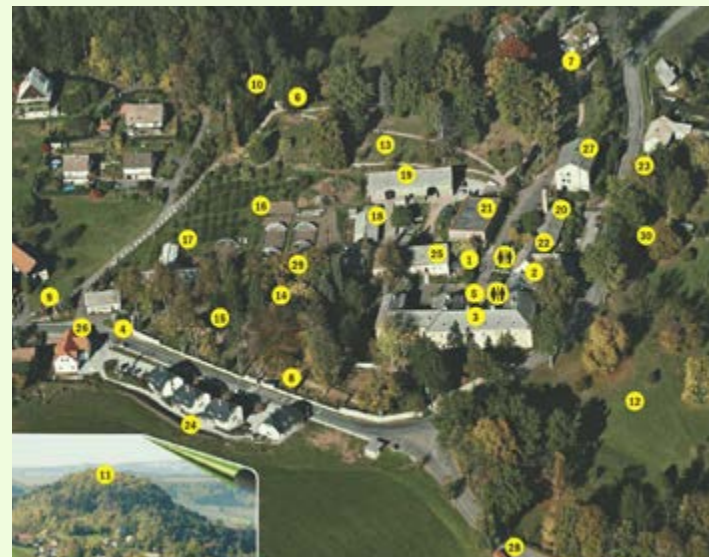
Je zde také možnost využít veřejnou WIFI a označené toalety pro veřejnost.

V parcích jsou instalovány naučné poznávací cedule, vztahující se ke dřevinám i místním památkám.

Za případný příspěvek do veřejné sbírky Vám velmi děkujeme. Bude využit pro sociálně aktivizační potřeby klientů Domova pod hradem Žampach.

POZNÁVACÍ OKRUH ARBORETA ŽAMPACH

POZNÁVACÍ OKRUH ARBORETA ŽAMPACH

- 1 - Infocentrum, internet, WIFI
- 2 - Kaple sv. Bartoloměje
- 3 - Zámecká budova
- 4 - Památník Františka Lützowa
- 5 - Socha Krista Ecce homo
- 6 - Zámecká branka, dřevěná lávka, Čertovy kameny
- 7 - Vyhliídka
- 8 - Lapidárium
- 9 - Zvonička a obecní kříž
- 10 - Pranjř
- 11 - Hrad Žampach - trosky
- 12 - Dolní zámecký park
- 13 - Horní zámecký park
- 14 - Vnitřní parkový areál
- 15 - Zahradní altán
- 16 - Ovocná a zelinářská zahrada
- 17 - Skleníky STD a botanický skleník
- 18 - Stáje, chlévy, zookoutek
- 19 - Zámecká stodola
- 20 - Dílny a kotelna
- 21 - Pobytové služby pro klienty
- 22 - Pobytové služby pro klienty
- 23 - Mapa dřevin dolního parku
- 24 - Domky ve stráni
- 25 - Administrativní budova
- 26 - Obecní úřad Žampach
- 27 - Bytový dům
- 28 - Bus zastávky
- 29 - Smyslový park
- 30 - Parkoviště pro veřejnost
- ☘ - WC

Podívej se na mapu!

Mapa dolního parku

Smyslový park ve vnitřním areálu Arboreta Žampach

Pro stimulaci zraku, chutí, čichu, hmatu a sluchu, jsou ve „smyslovém parku“ umístěny keramické koule s hmatovým překvapením, chodník pro bosé nohy s vodní mlhou i pítkem, bylinkový záhon plný vůní a chutí, réva, jahody, borůvky, hlošinky, tunel obrostlý liánou - akébií pětičetnou, zdobený barevnými sklíčky pro světelné průzory v barvách duhy, harmonicky laděné zvonkohry pod korunami stromů a další podněty smyslového vnímání. Smyslový park je bezbariérový a je současně prostorem pro terapeutické zahradní stoly našich

klientů, v nichž si pěstují nejrůznější druhy ovoce, zeleniny a okrasných rostlin, v záhonech i kontejnerech je vysázeno několik okrasných trvalek, především lilie a tulipány. Zde mají letní stanoviště také dřeviny Středomoří, které v zimě přebývají v malém botanickém skleníku. Na smyslový park navazuje venkovský dvorek s králíky, slepicemi, morčaty a dalšími hospodářskými zvířaty, který je nyní ve výstavbě. Jeho otevření se chystá na jaro 2020.

*Poznávací koutek – dřevěné sochy vyřezané na téma „Naši ptáci a savci“
s info tabulí ve vnitřním areálu*

Z tradičních akcí pořádaných v Arboretu Žampach

Pochod přes tři hrady, Zámecká slavnost a dětský den, Letní hudební festival pod hradem Žampach, Žampašská pouť, Svátek stromů, Vánoční jarmark.

Arboretum láká k poznávání, relaxacím i společenským obřadům.

Poděkování

Tímto bychom chtěli velmi poděkovat za pomoc s financováním nákladů spojených s vydáním naší publikace „Průvodce dřevinami Arboreta Domova pod hradem Žampach a nejkrásnější květy stromů“.

Speciálně pak Obci Žampach a Lesům ČR, s.p., ke kterým zde uvádíme několik dalších řádků.

Lesy České republiky obhospodařují zhruba 1,2 milionu ha lesů ve vlastnictví státu, což činí téměř 86 % rozlohy všech státních lesů a přibližně 45 % celkové výměry lesa v České republice. Lesy ČR se dále starají o téměř 39 tisíc km vodních toků a bystrin. Zároveň spravují cca 37 tisíc km lesních cest a více než 3000 staveb nejrůznějšího charakteru.

Základním posláním Lesů ČR je řádné obhospodařování lesního majetku ve vlastnictví státu, zajištění jeho zachování, zušlechťování a rozvoje. Hlavní činnost je zaměřena na zachování lesa, jeho ochranu a péči o něj jako o národní bohatství, na plnění všech funkcí lesa, a na podporu trvale udržitelného hospodaření v něm.

Lesní správa Lanškroun (jedna z organizačních jednotek LČR, s. p.) se na území o katastrální rozloze více než 82tis. ha stará o lesy a pozemky určené k plnění funkcí lesa (lesní pozemky) ve vlastnictví státu na ploše zhruba 11 400 ha. Dále vykonává funkci odborného lesního hospodáře pro více než 4650 drobných vlastníků, měst či obcí, a to na rozloze asi 9 450 ha.

Území lesní správy je značně rozsáhlé a výškově členité – od 340 m. n. m. (České Heřmanice) až do 996 m. n. m. (Suchý vrch - východní hřeben Orlických hor). Oblast Suchého vrchu a Bukové hory je intenzivně využívána mnoha tisíci návštěvníků pro turistiku a rekreaci, a to jak v létě, tak v zimním období, stejně tak jako oblast lesního komplexu mezi městskými sídelními útvary Lanškroun, Česká Třebová a Ústí nad Orlicí a další lesní komplexy včetně hradního kopce Žampach.

Dnešní **obec Žampach** historicky navazuje na bývalé podhradí, dřívější osadu Budy, v kronikách uváděnou také jako „miestys Budy“. Nejbližší osadou je Hlavná, rozparcelovaný vrchnostenský dvůr, nynější část obce. Žampach byl sídlem správy okolního panství a jeho přirozeným centrem. Po zrušení vrchnostenských úřadů roku 1848 - 1849 postupně ztrácel na společenské a hospodářské důležitosti. V současné době má okolo 300 obyvatel, včetně osob se zdravotním postižením, užívajících sociální služby v Domově pod hradem Žampach. Novodobé rekonstrukce památkových objektů, restaurátorské práce památkové, četné archeologické nálezy, revitalizace parků a jejich přeměna v mezinárodně akreditované arboretum, v němž se koná řada kulturních, sportovních a společenských akcí, přivádí do obce Žampach, již více než 10 000 návštěvníků ročně.

Žampach, se stejnojmennou hradní zříceninou na kopci, který je pro své okolí významným a zároveň dominantním krajinným prvkem, se nachází v lokalitě podhůří Orlických hor ve výšce v rozmezí 340 - 546 m. n. m. V této části Podorlicka se vyskytuje permský zlom, krajina je zde typická červenými slíny i pískovci. Z geologického pohledu se jedná o oblast permokarbonu, terciér boskovické brázdy a orlické pánve. V okolí zříceniny hradu Žampach se vyskytují skalky a skalní výchozy v severní části permské orlické pánve. Je zde popsán výskyt hornin – karbonát, pískovec, slepenec (konglomerát). Geologická lokalita je doporučena k ochraně a má geovědně - historický význam, je geoturistickou

zajímavostí (geotopem), má významný studijní profil a regionálně-geologický význam (mapování). Porostem hradního kopce o výměře přibližně 9 ha je bučina přirozeného charakteru s bohatým bylinným patrem. Byl zde zaznamenán výskyt chráněných rostlin, jako např. lýkovec obecný, lilie zlatohlavá, zvonek broskvolistý a pižmovka. Zajímavé jsou i okolní přírodní mokřady, lužní les a luční společenstva. Zámecké parky arboreta jsou přírodním prostředím kulturní památky o rozloze okolo 4 ha s několika památnými stromy.

K cenným architektonickým kulturním památkám, které se nacházejí v obci a v areálu Arboreta Domova pod hradem Žampach, patří především zámek, barokní kaple sv. Bartoloměje, socha Krista Ecce homo, vrchnostenský pranýř, dřevěná zvonička a kříž, zámecká branka s lávkou, spojující parky s podhradím a zřícenina hradu Žampach. V obci se dále dochovalo několik roubených chalup z přelomu 18. -19. století, k jejichž zděným částem byly použity také pískovcové kameny z hradních trosek.

K významným okolním dominantním středověkým hradům, které se z větší části dochovaly do dnes, patří hrady Potštejn a Litice, dále pak zřícenina hradu Lanšperk, které ve své době tvořily součást nedobytných pohraničních hvozdů Čech. Opředené řadou pověstí i historickými legendami, zachycenými v různých kronikách, lákají návštěvníky z blízkého i dalekého okolí k toulkám přírodou, po dnes již přístupných upravených a turisticky značených cestách.

Arboretum Zampach Mission statement

Arboretum Zampach is part of Charity „Domov“ which is run by Pardubický county council and its located as part of „Zampach“ castle complex with area over 4 hectares. The charity offers welfare services (council) to people with mental and physical disability. The Castle and its landscape is registered under AusE National Trust of Czech Republic. The castle parks have been re-done to the era of Anna and Frantisek Lützow which lived in the castle between years 1884-1933 and were the most significant owners of the castle in its history. Frantisek Lutzow was great diplomat, writer, patriot and nation promoter in England and United States of America. Since 2007 the Arboretum is in Union of Botanic Gardens of Czech Republic. Arboretum genus information is available to all visitors with no restrictions, no charge and anyone can review it at any time. There is also full access to Arboretum for disabled visitors as well.

The mission of Arboretum Zampach is publishing; professional management of genus tree species and historical sight management; environmental education and visitor tours. The specific mission of Arboretum Zampach is the use of nature environment for relaxation methods; work therapy and helping clients, with mental and physical disability, of charity „Domov“ to make positive social connections with the public.

This Arboretum Tree Guide Home under Žampach Castle contains photos with the name of rare and more commonly grown tree species, which you can see in our arboretum. The guidebook is divided according to individual areas in which they occur in the wild. For young scholars, we have included illustrations on „Year in the Arboretum of Žampach“, „A Journey from Prehistoric to the Present Day“ and „Map of Arboretum Žampach“.

Arboretum Zampach consists of 120 genus types and 600 woody plant types. In addition to this there are herb layer plants and small sub-tropical greenhouses. Genus of oak, beech, spruce, pine, fir, ash, maple, birch, ginkgo and redwood have the most representation within. Genus also consist of rare woody plant species, ancient woody plant and also ancient living fossils.

Most of the trees grown in the Arboretum of Žampach come from the northern hemisphere of North America, Europe, Asia, Japan, China, Korea, the Balkans, and the Mediterranean (Mediterranean), but there are also a few rare species from Australia, North Africa and South America.

Název: Průvodce dřevinami Arboreta Domova pod hradem Žampach a nejkrásnější květy stromů

Autor: Mgr. Jiřina Matějčíková

Editor a odborná korektura: Ing. Zdeněk Blahník

Editor: PaedDr. Luděk Grätz

Použité ilustrace: Karolína Černohousová

Použité fotografie: PaedDr. Luděk Grätz, Petr Poláček, Mgr. Jiřina Matějčíková

Grafická úprava: Studio grafiky a kreativní tvorby, Nádražní 22, 564 01 Žamberk, www.cestaprorodinu.cz

Vydalo nakladatelství: GOLEMPRESS, s.r.o., Mírová 891, 561 51 Letohrad, www.golempress.cz

Předtisková příprava a tisk: GOLEM GROUP s.r.o., Mírová 891, 561 51 Letohrad, www.golemgroupp.cz

Rok vydání: 2020, Vydání: 1

ISBN: 978-80-903883-3-8

ISBN 978-80-903883-3-8

9 788090 388338

ISBN 978-80-903883-3-8

9 788090 388338